Lövenskjold-trilogien 1

General Lövenskjolds ring

Selma Lagerlöf

Selma Lagerlöf

General Lövenskjolds ring

Lövenskjold-trilogien 1

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Selma Lagerlöf: *General Lövenskjolds ring* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+80 år eller kortere, samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Selma Lagerlöf: *General Lövenskjolds ring* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+80 years or less, and in the USA.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Første kapitel

Jeg ved jo nok, at i gamle dage var der mange mennesker, som ikke vidste, hvad det ville sige at være bange. Jeg har hørt tale om adskillige, der nok holdt af at færdes på natgammel is og ikke kunne tænke sig nogen større fornøjelse end at køre med sky heste. Ja, der var dem, som ikke havde noget imod at spille kort med fanejunker Ahlegård, skønt gud og hvermand vidste, at han havde nogle fiksfakserier for med kortene, så han altid vandt. Jeg kender også uforfærdede personer, der ikke ville være bange for at begynde en rejse på en fredag eller sætte sig ved et middagsbord, hvor der var dækket til tretten. Men jeg gad dog vidst, om nogen af dem alle sammen havde haft mod til at gå med den frygtelige ring, der havde tilhørt general Lövenskjold på Hedeby.

Samme gamle general havde skaffet Lövenskjolderne både navn og gård og adelskab, og så længe der endnu boede nogen af dem på Hedeby, hang hans portræt imellem vinduerne i den store sal ovenpå. Det var et stort maleri, der nåede fra gulv til loft, og ved første blik troede man, det var selve Karl den Tolvte, som stod dér i blå frakke, store semslæderhandsker og vældige kravestøvler, der var plantet fast på det tavlede gulv; men når man kom nærmere, kunne man jo se, det var en helt anden slags mand.

Det var et stort grovt bondeansigt, der stak op af frakkekraven. Manden på billedet syntes skabt til at gå bag ploven alle sine dage. Men trods al grimhed så han ud som en klog og pålidelig og dygtig mand. Havde han levet i vore dage,

ville han mindst have været nævning og sognerådsformand, ja, hvem ved, om han ikke havde fået sæde i Rigsdagen. Men såsom han levede i den store heltekonges dage, så drog han i krig som simpel soldat, kom hjem som den berømte general Lövenskjold og fik af staten herregården Hedeby som belønning for sine bedrifter.

Jo længere man så på portrættet, jo mere forsonede man sig for resten med hans udsende. Det gik op for én, at sådan måtte de mænd have været, der havde stået i kong Karls hær og pløjet en fure for ham gennem Polen og Rusland. Det var ikke eventyrere og hofmænd alene, der fulgte ham; men netop den slags jævne og støtte mænd som her på portrættet havde elsket ham og ment, at han var en konge, det var værd at leve og dø for.

Når man stod og så på den gamle generals billede, var altid en eller anden af Lövenskjolderne rede til at gøre opmærksom på, at det ingenlunde var et tegn på forfængelighed hos generalen, at han havde trukket handsken så meget af den venstre hånd, at den store signetring, som han havde på pegefingeren, kom med på billedet. Den ring havde han fået af kongen – for ham var der kun én konge – og ringen var kommet med på portrættet for at vise, at Bengt Lövenskjold var ham tro. Han havde jo måttet høre mange bitre og nedsættende ord om sin hersker; man dristede sig til at påstå, at han ved uforstand og forvovenhed havde bragt riget til undergangens rand, men generalen holdt fast ved ham trods alt. Thi kong Karl var en mand, som verden aldrig havde set mage til, og hvem der havde levet i hans nærhed, havde erfaret, at der var skønnere og højere ting at kæmpe for end denne verdens ære og medgang.

Ligesom Bengt Lövenskjold ville have kongens ring med på portrættet, ville han også have den med sig i graven. Heller ikke her var der forfængelighed med i spillet. Han havde ikke i sinde at prale med, at han bar en stor konges ring på sin finger, når han trådte frem for Vorherre og ærkeenglene, men måske han håbede, at når han kom ind i den sal, hvor Karl den Tolvte sad med alle sine "hugaf'er" omkring sig, kunne ringen være som et kendemærke, så han også efter døden fik lov at være i nærheden af den mand, som han hele sit liv havde tjent og set op til.

Da generalens kiste blev sat ned i det murede gravkammer, som han havde ladet indrette på kirkegården i Bro, sad altså kongens ring endnu på venstre hånds pegefinger. Der var mange af de tilstedeværende, som fandt, det var synd, at et sådant klenodie skulle følge en død mand i graven, for generalens ring var næsten lige så kendt og berømt som han selv. Det hed sig, at der var så meget guld i den, at der ville være nok til at købe en gård, og at den røde karneol, hvori kongens navnetræk var graveret, var lige så meget værd. Det var den almindelige mening, at det tjente sønnerne til ære, at de ikke havde modsat sig deres faders ønske, men ladet ham beholde klenodiet.

Hvis generalens ring nu i virkeligheden var, som den var malet af på billedet, så var det en grim og klodset tingest, som ingen nu til dags ville have lyst til at sætte på sin finger, men det forhindrer ikke, at den for et par hundrede år siden vurderedes højt. Men man må jo ikke glemme, at alle smykker og kar af ædelt metal på ganske få undtagelser nær havde måttet afgives til staten, at man havde haft Goertz's dalere og statsbankerotten at kæmpe med, og at guld for mange

mennesker var noget, som de havde hørt tale om, men aldrig set. Deraf kom det, at folk aldrig kunne glemme guldringen, som var blevet gemt under et kistelåg til ingen verdens nytte. Man syntes næsten, det var galt, at den lå dér. Den kunne jo være solgt i et andet land for store penge og have skaffet brød til mange, som ikke fik anden føde end halm og bark.

Men skønt der var mange, som nok kunne have ønsket, at den store kostbarhed var deres, var der ingen, som for alvor tænkte på at tilvende sig den. Ringen lå i en tilskruet kiste i et muret gravkammer under tunge ligstene, utilgængelig selv for den dristigste tyv, og sådan troede man, det ville have sit forblivende indtil verdens ende.

Andet kapitel

Det var år 1741 i marts måned, at generalmajor Bengt Lövenskjold var hensovet i Herren, og nogle måneder senere samme år skete det, at en lille datter af ritmester Göran Lövenskjold, generalens ældste søn, der nu boede på Hedeby, døde af dysenteri. Hun blev begravet en søndag lige efter gudstjenesten, og hele menigheden fulgte med ligtoget til den Lövenskjoldske grav, hvor de to vældige ligstene var stillet på højkant. Hvælvingen nedenunder dem var brudt op af en murer, for at det døde barns lille kiste kunne sættes ned ved siden af farfaderens.

Mens folk var samlede om graven og lyttede til ligtalen og begravelsesritualet, var det ikke umuligt, at der var dem, som tænkte på kongens ring og beklagede, at den skulle ligge gemt i en grav til ingen nytte eller glæde. Der var måske også en og anden, som hviskede til sin sidemand, at nu ville det ikke være helt umuligt at få fat på ringen, for graven ville rimeligvis ikke blive muret til før næste dag.

Blandt de mange, som stod og var optaget af disse tanker, var også en bonde fra Mellomstuga i Olsby, der hed Bård Bårdsson. Han var ingenlunde en af dem, der havde sørget sig gråhåret over ringen. Tværtimod. Når nogen havde talt om den, havde han altid sagt, at han havde så god en gård, at han ikke behøvede at misunde generalen, om også han havde taget en skæppe guld med i graven.

Da han nu stod på kirkegården, kom han som så mange andre til at tænke på, hvor mærkeligt det var, at graven var

blevet åbnet. Men han blev ikke glad over det. Det gjorde ham urolig. "Ritmesteren må da lade den mure til igen allerede i eftermiddag," tænkte han. "Der er mange, som gerne ville have fat i den ring."

Dette var jo noget, som slet ikke vedkom ham, men hvordan det nu gik til, så levede han sig mere og mere ind i den tanke, at det kunne være farligt at lade graven stå åben natten over. Man var i august nu, nætterne var mørke, og blev graven ikke lukket samme dag, kunne en tyv liste sig ned i den og tilvende sig skatten.

Han blev grebet af så stor uro, at han spekulerede på at gå hen til ritmesteren og advare ham, men han vidste jo med sig selv, at folk anså ham for noget enfoldig, og han ville ikke gøre sig til nar. "Du har jo ganske ret i dette," tænkte han, "men viser du dig alt for geskæftig, bliver du til latter. Ritmesteren, der er sådan en klog mand, har sikkert allerede truffet anstalt til at få hullet muret til."

Han var så fordybet i disse tanker, at han ikke lagde mærke til, at begravelsen var forbi, men blev stående ved graven og ville være blevet stående længe endnu, dersom ikke hans kone var kommet hen og havde trukket ham i ærmet.

"Hvad går der af dig?" sagde hun. "Du står der og stirrer på én plet, som en kat på et musehul."

Det gav et sæt i bonden, han så op og opdagede, at han og hans kone var alene på kirkegården.

"Det er ikke noget," sagde bonden. "Jeg stod blot og tænkte på ..."

Han ville gerne have fortalt sin kone, hvad det var han havde tænkt på, men han vidste jo, at hun var meget klogere end han.

Hun ville bare finde, at han gjorde sig unødige bekymringer. Hun ville sige, at om graven blev lukket til eller ej, det var ritmester Lövenskjolds sag og ingen andres.

De begav sig på hjemvejen, og da Bård Bårdsson nu have vendt kirkegården ryggen, skulle han jo have været fri for at tænke på graven, men sådan gik det ikke. Hans kone talte om begravelsen, om kisten og ligbærerne, om følget og talen, og han gav et ord med i laget nu og da for ikke at lade sig mærke med, at han ikke havde set eller hørt det allermindste, men snart lød konens stemme, som om den kom langt borte fra. Hans hjerne gav sig igen til at tumle med de samme tanker. "Se, i dag er det jo søndag," tænkte han, "og det kan jo være, mureren ikke vil mure hvælvingen til på hviledagen. Men i så fald kunne ritmesteren jo give graveren en daler for at våge ved graven i nat. Gid det var så vel, at det faldt ham ind!"

Lige med ét gav han sig til at tale højt med sig selv. "Jeg skulle alligevel have gået hen til ritmesteren. Jeg skulle ikke have brudt mig om, at folk havde lét af mig."

Han havde helt glemt, at hans kone gik der ved siden af ham, men da hun blev stående og stirrede på ham, kom han til sig selv igen.

"Det er ikke noget," sagde han. "Det var bare det samme, jeg gik og spekulerede på."

Dermed gik de videre og snart var de hjemme hos sig selv.

Her håbede han, at han skulle blive af med de urolige tanker, og det var han sagtens også blevet, hvis han havde kunnet tage sig noget for, men nu var det jo søndag. Da folkene i Mellomstuga havde spist til middag, gik hver til sit. Han blev alene tilbage i stuen, og straks gav han sig igen til at spekulere.

Han rejste sig fra bænken og gik ud og striglede hesten i den bestemte hensigt at ride til Hedeby og tale med ritmesteren. "Ellers bliver ringen såmænd stjålet i nat," tænkte han.

Imidlertid gjorde han ikke alvor af det. Han havde ikke mod til det I stedet for gik han hen i nabogården for at tale om sin bekymring med manden der, men han traf ham ikke alene, og så var det det samme: han kunne ikke få noget sagt.

Så snart solen var gået ned, gik han i seng og foresatte sig, at nu ville han sove til den lyse morgen. Men der blev ingen søvn af. Uroen vendte tilbage. Han lå kun og vendte og drejede sig i sengen.

Hans kone kunne naturligvis heller ikke sove, og da det havde varet lidt, ville hun have at vide, hvorfor han var så urolig.

"Å, det er ikke noget," svarede han ligesom før. "Der er bare noget, jeg ligger og spekulerer på."

"Ja, det har du sagt flere gange før i dag," sagde konen, "men nu synes jeg, du skulle fortælle mig, hvad det er du ligger og tænker på. Du har vist ikke værre ting i hovedet, end at du nok kan fortælle mig det."

Da Bård hørte sin kone sige det, bildte han sig ind, at hvis han gjorde som hun sagde, ville han nok falde i søvn.

"Jeg ligger bare og spekulerer på, om generalens grav er muret til," sagde han, "eller om den skal stå åben hele natten."

Konen lo. "Det har jeg med tænkt på," sagde hun, "og det har vist også alle de andre gjort, der var i kirke i dag. Men derfor behøver du da ikke at ligge vågen."

Bård blev glad over, at hans kone tog sig sagen så let. Han følte sig roligere og tænkte, nu ville han nok falde i søvn.

Men aldrig så snart havde han igen lagt sig ned, før uroen vendte tilbage. Fra alle kanter, fra alle huse så han skygger komme listende, alle gik de ud i samme hensigt, alle rettede de deres skridt mod kirkegården med den åbne grav.

Han gjorde sig umage for at ligge stille, så hans kone kunne få ro, men det dunkede i hans hoved, og han var badet i sved. Han kunne ikke andet, han måtte uafladelig vende og dreje sig.

Hans kone tabte tålmodigheden og foreslog halvt for spøg:

"Kære mand, jeg synes virkelig, det var bedre, du gik ned på kirkegården og så efter, hvordan det har sig med graven, end at du ligger her og kaster dig fra den ene side til den anden og ikke lukker et øje."

Hun havde knap talt ud, før manden fo'r op af sengen og gav sig til at klæde sig på. Han syntes, hans kone havde ganske ret. Der var ikke mere end en halv times vej fra Olsby til Bro kirke. Om en time kunne han være hjemme igen, og så ville han sove hele natten.

Men aldrig så snart var han ude af døren, før det faldt konen ind, at det var uhyggeligt for manden at gå mutters ene ned på kirkegården, og hun sprang også hurtigt ud af sengen og fik lidt klæder på.

Hun indhentede manden på bakken nedenfor Olsby. Bård lo, da han hørte hende komme.

"Kommer du for at passe på, at jeg ikke stjæler generalens ring?" sagde han.

"Min hjerte mand!" sagde konen. "Jeg ved da nok, at du ikke tænker på sådan noget. Jeg gik bare med for at hjælpe dig, hvis du skulle møde gravsoen eller helhesten."

De gik rask til. Det var blevet nat, og alt var bælgmørke undtagen en lille smal lysstribe på den vestlige himmel, men de kendte jo vejen. De talte sammen og var ved godt mod. De gik jo bare ned på kirkegården for at se, om graven stod åben, så Bård kunne blive fri for at ligge og spekulere på det.

"Jeg synes ikke, man kan tænke sig, at de derovre på Hedeby kunne være så dumdristige, at de ikke har muret til for ringen," sagde Bård.

"Ja, nu skal vi snart få syn for sagn," sagde konen. "Mon det ikke er kirkegårdsmuren, vi har her ved siden af os."

Manden blev stående. Det undrede ham, at konens stemme lød så munter. Det kunne da ikke tænkes, at hun havde en anden hensigt med denne vandring, end han havde.

"Inden vi går ind på kirkegården," sagde Bård, "er det bedst, vi bliver enige om, hvad vi vil gøre, hvis graven står åben."

"Hvad enten den er lukket eller åben, ved jeg ikke, vi har andet at gøre end at gå hjem i seng."

"Nej, det er sandt. Det har du sandelig ret i," sagde Bård og gik videre.

"Vi kan jo ikke vente, at kirkegårdsporten skal være åben på denne tid af døgnet," sagde han straks efter.

"Nej, det kan vi jo ikke," sagde konen. "Vi kommer nok til at krybe over muren, hvis vi vil besøge generalen og se, hvordan han har det."

Manden blev igen forundret. Han hørte en svag raslen af nedrullende småsten og så straks efter sin kones skikkelse tegne sig mod den lyse stribe i vest. Hun var allerede oppe på muren, og det var jo ikke noget kunststykke, da den ikke var mere end et par fod høj, men det underlige var, at hun var så

ivrig, at hun var klatret op før ham. "Se her! Tag min hånd, så skal jeg hjælpe dig op," sagde hun.

Lidt efter havde de muren bag sig og gik nu tavse og forsigtige ind mellem alle de små gravhøje.

En gang snublede Bård over en grav og var nær ved at falde. Han syntes, det var som om en havde spændt ben for ham. Han blev så forskrækket, at han kom til at ryste, og han sagde ganske højt, for at alle de døde skulle vide, hvor skikkelig han var:

"Her ville jeg nødig gå, hvis jeg havde ondt i sinde. "

"Nej, det må du nok sige," sagde konen. "Det har du sandelig ret i. Men se, der har vi jo graven henne. "

Han kunne skimte de opretstående ligstene mod den mørke nattehimmel.

Straks efter var de henne ved graven, og de fandt den åben. Hullet i gravhvælvingen var ikke muret til.

"Det er meget uforsigtigt, synes jeg nok," sagde manden. "Det er jo ene og alene gjort for at udsætte alle dem, der ved, hvad for en skat her er gemt, for den største fristelse."

"De stoler nok på, at ingen tør gøre en død noget," sagde konen.

"Det er jo heller ikke spøg at gå ned i sådan et gravkammer," sagde manden. "Det var jo ikke så svært at hoppe ned i det, men så blev man vist siddende der som en ræv i en rævegrav."

"Jeg så i formiddags, at de havde stillet en lille stige ned i graven," sagde konen, "men den må da i alt fald være taget væk."

"Det vil jeg minsandten se efter," sagde manden og famlede sig hen til åbningen. "Nej, tænk dog!" udbrød han. "Det går dog over alle grænser. Stigen står der endnu. "

"Ja, det er rigtignok en stor efterladenhed," indrømmede konen. "Men ved du hvad, jeg synes ikke, det gør så meget, at stigen står der. For han, som bor der nede i dybet, kan nok forsvare, hvad hans er."

"Ja, var jeg bare vis på det!" sagde manden. "Måske jeg i det mindste skulle flytte stigen væk."

"Jeg synes ikke, vi skal røre noget ved graven," sagde konen. "Det er bedst, at graveren i morgen finder graven akkurat som han forlod den."

De stod og stirrede ned i det sorte hul, vankelmodige og rådvilde. Nu burde de jo gå hjem, men noget hemmelighedsfuldt, noget, som ingen af dem turde udtale, lænkede dem til stedet.

"Ja, jeg kunne jo nok lade stigen stå," sagde Bård til sidst, "når jeg bare var sikker på, at generalen har magt til at holde tyvene borte."

"Du kan jo gå ned i graven, så får du at se, hvad magt han har," sagde konen.

Det var, som om Bård kun havde ventet på, at hans kone skulle sige de ord. I samme nu var han henne ved stigen og nede i gravhullet.

Men aldrig så snart stod han på stengulvet i gravkammeret, før han hørte stigen knage og mærkede, at hans kone fulgte bagefter.

"Nå, så du kommer også med herned?" sagde han.

"Jeg turde ikke lade dig være alene hernede med den døde."

"Å, jeg tror i grunden ikke, han er så farlig," sagde manden. "Jeg mærker ikke noget til en kold hånd, der vil klemme livet af mig."

"Å nej, han gør os vel ikke noget," sagde konen. "Han ved jo, at vi ikke har i sinde at stjæle ringen. Men det var naturligvis noget andet, hvis vi for løjer gav os til at skrue kistelåget af."

Øjeblikkelig famlede manden sig hen til generalens kiste og lod hånden glide langs henad låget. Han fik fat i en skrue med et lille kors i.

"Det er alt sammen ligesom lagt til rette for en tyv," sagde han, idet han gav sig til at dreje ligkisteskruerne fra både forsigtigt og behændigt.

"Mærker du ikke noget?" spurgte konen. "Mærker du ikke, at noget rører sig under kistelåget?"

"Her er så stille som i en grav," sagde manden.

"Han tror sagtens ikke, vi har i sinde at tage det fra ham, som han sætter mest pris på," sagde konen. "Det var noget andet, hvis vi tog kistelåget af."

"Ja, men det kommer du til at hjælpe mig med," sagde manden.

De løftede låget, og nu var det ikke længer muligt at holde længslen efter skatten nede. De trak ringen af den visne hånd, lagde låget på, og uden et eneste ord sneg de sig op af graven. De tog hinanden i hånden, da de gik over kirkegården, og først da de var klatret over den lave kampestensmur og kommet ned på vejen, fik de mod til at sige noget.

"Nu er jeg nær ved at tro," sagde konen, "at han ville have det sådan. Han har indset, at det ikke er rigtigt af en død mand at beholde sådan en skat, og derfor gav han os den godvilligt."

Manden lo højt.

"Nå, så det mener du!" sagde manden. "Nej, du skal ikke bilde mig ind, at han lod os tage den godvilligt, men han havde

sagtens ikke magt til at forhindre det."

"Jeg må sige," sagde konen, "at du har gjort dine sager godt i nat. Der er ikke mange, som turde have vovet sig ned i graven til generalen."

"Jeg føler det ikke, som om jeg har gjort noget ondt!" sagde manden. "Jeg har aldrig taget så meget som en daler fra en levende, men hvad skulle det kunne gøre at berøve en død noget, som han ikke har brug for?"

De følte sig stolte og glade, mens de gik hjemad. De kunne ikke begribe, at det ikke var faldet andre ind end dem. Bård sagde, at han ville rejse til Norge og sælge ringen så snart han kunne. De mente, de ville få så mange penge for den, at de aldrig mere skulle behøve at være bekymrede for den vare.

"Men," sagde konen og blev pludselig stående, "hvad er det? Begynder det allerede at dages? Der ser så lyst ud i øst."

"Nej, det kan ikke være solen, der står op allerede," sagde bonden. "Det må være ildebrand. Det ser ud, som om det var henad Olsby til. Bare det ikke ..."

Et højt skrig fra hans kone afbrød ham.

"Det er hos os, det brænder," råbte hun. "Det er Mellomstuga, der brænder. Generalen har stukket ild på den."

Mandag morgen kom graveren ilende til Hedeby, der jo ligger ganske tæt ved kirken, og meldte, at både han og mureren, der skulle mure graven til, syntes, at låget på generalens kiste lå skævt, og at de skjolde og stjerner, der smykkede den, var forskubbede.

Der blev øjeblikkelig anstillet en undersøgelse. Man opdagede straks, at der herskede stor uorden i gravkammeret,

og at skruerne i kistelåget var løse. Da låget blev taget af, så man ved første blik, at kongens ring ikke mere sad på sin plads på generalens venstre pegefinger.

Tredje kapitel

Jeg tænker på kong Karl den Tolvte og prøver på at sætte mig ind i, hvor man elskede og frygtede ham.

Thi jeg ved, at det hændte engang, et af de sidste år han levede, at han kom ind i Karlstad kirke midt under gudstjenesten.

Han var kommet ridende til byen, alene og ukendt, og da han vidste, der var gudstjeneste, bandt han hesten uden for kirkeporten og gik ind ad hovedindgangen gennem våbenhuset som alle andre.

Så snart han var kommet inden for døren, så han imidlertid, at præsten allerede stod på prædikestolen, og for ikke at forstyrre ham blev han, hvor han var. Han gik ikke engang hen og fandt sig en plads i en af kirkestolene, men han blev stående med ryggen mod dørstolpen og hørte efter.

Men skønt han var kommet så stilfærdigt ind, og skønt han stod ganske stille i halvmørket under pulpituret, så var der en i den forreste stol, der kendte ham. Det var måske en gammel soldat, der havde mistet en arm eller et ben i krigen og var sendt hjem inden slaget ved Poltava, som fandt ud af, at manden dér med det opstrøgne hår måtte være kongen. Og i samme øjeblik han kendte ham, rejste han sig op.

Hans sidemænd i kirkestolen kunne sagtens ikke begribe, hvad der var på færde, men han hviskede til dem, at kongen var i kirken. Og uvilkårlig rejste hele rækken sig, som man ellers gjorde, når Guds egne ord blev læst op fra alter eller prædikestol.

Derpå spredte nyheden sig fra stol til stol hele kirken igennem, og hver eneste en, unge og gamle, rige og fattige, de svage såvel som de stærke, de rejste sig alle sammen.

Dette var som sagt et af de sidste år kong Karl levede, efter at bekymringerne og modgangen var begyndt, og der var måske ikke et menneske i hele kirken, som ikke havde lidt et eller andet tab ved kongen: mistet deres formue eller kære slægtninge. Og var der nogen, som for sit eget vedkommende ikke havde noget at beklage sig over, så behøvede han jo kun at tænke på, hvor forarmet landet var, på provinserne, der var gået tabt, mens hele riget var omgivet af fjender.

Men alligevel, alligevel. Der skulle ikke mere til end en hvisken om, at den mand, som man tit og mange gange havde forbandet, stod derinde i Guds hus, for at enhver rejste sig.

Og de blev ved at stå op. Det faldt ingen ind at sætte sig. Det kunne man ikke. Kongen stod nede ved kirkedøren, og så længe han stod op, måtte de alle sammen blive stående. Havde nogen sat sig ned, ville det have været en krænkelse mod kongen. Måske det blev en lang prædiken, men det fik være. Man ville ikke svigte ham dernede ved kirkedøren.

Ellers var han jo en soldaterkonge og var vant til, at hans mænd villigt gik i døden for ham. Men her i kirken var han omgivet af jævne borgerfolk og håndværkere, af ganske dagligdags svenske mænd og kvinder, som aldrig havde lystret et "Giv agt". Alligevel skulle der ikke mere til, end at han viste sig iblandt dem, så lå de under for hans magt. De ville have gået med ham, hvorhen han ville, de ville have givet ham, hvad han ønskede, de troede på ham, de tilbad ham. Hele kirken over

takkede de Gud for den vidunderlige mand, som var Sveriges konge.

Som sagt, jeg søger at sætte mig ind i dette for at forstå, at kærligheden til kong Karl kunne fylde hele et menneskes sjæl, at den kunne sætte sig så fast i et hårdt og barsk gammelt hjerte, at alle mennesker fandt det rimeligt, at den levede selv efter døden. – –

Da det blev opdaget, at generalens ring var stjålet, var folk i Bro sogn i virkeligheden mest forundrede over, at nogen havde haft mod til at øve den gerning. Elskende kvinder, sagde man, der var blevet begravet med deres forlovelsesring på fingeren, dem kunne tyvene plyndre uden fare, eller hvis en moder havde ligget i dødens søvn med en lok af sit barns hår mellem hænderne, så behøvede man ikke at være bange for at tage den fra hende, eller hvis en præst var lagt i kisten med Biblen til hovedpude, så kunne man jo nok have taget den fra ham, uden at det voldte gerningsmanden nogen mén. Men at røve Karl den Tolvtes ring fra den døde general på Hedeby, det var en gerning, som man ikke fattede, at nogen, der var født af en kvinde, havde turdet driste sig til.

Naturligvis blev der anstillet efterforskninger, men de førte ikke til, at forbryderen blev fundet. Tyven var kommet og gået i nattens mørke uden at efterlade sig noget spor, der kunne være til vejledning for de søgende.

Det undrede man sig også over. Man havde jo hørt tale om døde mennesker, der gik igen nat efter nat for at udpege gerningsmanden til en meget ringere forbrydelse.

Men da man omsider fik at vide, at generalen ingenlunde havde overladt ringen til dens skæbne, men havde kæmpet for

at få den tilbage med samme hårde ubarmhjertighed, som han ville have vist, hvis ringen var stjålet fra ham i levende live, da var der ingen, som blev i mindste måde forundret. Ingen tog imod det med mistro, for det var netop, hvad man havde ventet.

Fjerde kapitel

Da generalens ring havde været forsvundet i flere år, hændte det en skøn dag, at provsten i Bro blev kaldt til en fattig bonde, Bård Bårdsson på Olsbysæter, som lå på sit yderste og bestemt ønskede at tale med provsten selv, inden han døde. Provsten var en ældre mand, og da han hørte, der var tale om at besøge en syg, som boede mile borte i en uvejsom skov, foreslog han, at hans kapellan skulle tage afsted. Men den døendes datter, som var den, der bragte buddet, forlangte bestemt, at det skulle være provsten og ingen anden. Hendes fader havde sagt, at han havde noget på hjerte, som han kun ville sige til provsten og ikke til nogen anden i verden.

Da provsten hørte det, gav han sig til at ransage sin hukommelse. Bård Bårdsson var en skikkelig mand. Ganske vist var han lidt enfoldig, men det behøvede da ikke at volde ham uro i hans dødsstund. Ja, efter hvad mennesker kunne se, ville provsten mene, at han var en af dem, der havde en fordring på Vorherre. I de sidste syv år havde han været forfulgt af al den modgang og alle de ulykker, der tænkes kunne. Hans gård var brændt, kreaturerne var døde af sygdom eller blev revet ihjel af vilde dyr, frosten havde ødelagt hans kornmarker, så han var blevet lige så fattig som Job. Til sidst var hans kone blevet så fortvivlet over alle de ulykker, at hun havde gået hen og druknet sig, og Bård selv var flyttet op til en sæter, som var det eneste, han havde tilbage af sin ejendom. Siden den tid havde man ikke set hverken ham eller hans børn i kirken. De havde ofte talt om

det i provstegården og ikke rigtig vidst, om de endnu boede i sognet.

"Kender jeg din fader ret, så har han ikke større synder på samvittigheden, end at han kan betro dem til min kapellan," sagde provsten og så med et venligt smil på Bård Bårdssons datter.

Det var et fjortenårs pigebarn, men hun var stor og kraftig af sin alder. Hendes ansigt var bredt og trækkene grove. Hun så lidt enfoldig ud ligesom faderen, men barnlig uskyld og oprigtighed lyste hende ud af øjnene.

"Deres Højærværdighed er vel ikke bange for Stærke-Bengt, så det er derfor, De ikke tør komme ud til os?" spurgte hun.

"Hvad er det, du siger, barn?" svarede provsten. "Hvad er det for en Stærke-Bengt, du taler om?"

"Å, det er jo ham, der er skyld i, at alting går så forkert for os."

"Nå," sagde provsten, "nå, så der er en, der hedder Stærke-Bengt. "

"Ved Deres Højærværdighed ikke, at det var ham, der stak ild på Mellomstuga?"

"Nej, det har jeg aldrig hørt tale om," sagde provsten.

Men i det samme rejste han sig fra sin stol og tog alterbogen frem og en lille kalk af træ, som han plejede at tage med, når han besøgte syge og døende.

"Det var ham, der jagede min moder ud i søen," vedblev pigebarnet.

"Det var det allerværste, mit barn," sagde provsten. "Lever han endnu, den Stærke-Bengt? Har du set ham?"

"Nej, set ham har jeg ikke," sagde pigen, "men vist lever han. Det var hans skyld, at vi måtte flytte ud i den vildene skov

mellem bjergene. Der har vi fået lov at være i fred for ham lige til sidste uge, da far huggede sig i foden."

"Og det tror du var Stærke-Bengts skyld?" spurgte provsten ganske roligt, men i det samme lukkede han døren op og råbte ud til karlen, at han skulle sadle hans hest.

"Far sagde, at Stærke-Bengt havde forhekset øksen, ellers havde han ikke hugget sig. Det var heller ikke noget slemt sår, men i dag så far, at der var gået koldbrand i foden. Han sagde, at nu skulle han dø, for Stærke-Bengt havde gjort det af med ham, og han sendte mig herned til provstegården og bad, om provsten selv ville komme, så snart De på nogen måde kunne."

"Ja, jeg skal også nok komme," sagde provsten. Mens den unge pige talte, havde han iført sig både ridefrakke og hat. "Men jeg kan ikke forstå, du," sagde han, "hvorfor den Stærke-Bengt er så hård imod din fader. Bård må sagtens engang have gjort ham fortræd?"

"Ja, det nægter far heller ikke," sagde barnet. "Men han har aldrig sagt, hvad det er, hverken til mig eller min broder. Men jeg tror, det er det, han nu vil fortælle Deres Højærværdighed."

"Ja, i så fald," sagde provsten, "kan vi ikke komme op til ham hurtigt nok." Han havde nu trukket sine ridehandsker på og gik ud af stuen med pigen for at sætte sig til hest.

På hele vejen op til sæteren mælede provsten knap et ord. Han sad blot og tænkte på alt det underlige, som barnet havde fortalt. Han for sit vedkommende havde kun kendt én mand, som folk kaldte Stærke-Bengt. Men det kunne jo også tænkes, at pigebarnet ikke havde talt om ham, men om en helt anden.

Da han red ind på sæteren, kom en ung mand ham i møde. Det var Bård Bårdssons søn, Ingilbert. Han var nogle år ældre

end søsteren, høj og kraftig ligesom hun; de lignede også hinanden i ansigtstræk, men hans øjne var mere dybtliggende, og han så ikke så frimodig og god ud som hun.

"Det var en lang vej at komme for provsten," sagde han, mens han hjalp ham af hesten.

"Å ja," sagde den gamle mand, "men det gik raskere end jeg troede."

"Det skulle jo have været mig, der hentede provsten," sagde Ingilbert, "men jeg har været ude at fiske lige siden i går aftes. Først nu, da jeg kom hjem, fik jeg at vide, at far havde fået koldbrand i foden, og at der var sendt bud efter provsten."

"Märta har været ligeså god som en mand," sagde provsten. "Det er alt sammen gået godt. Men hvordan har Bård det nu?"

"Han er vist meget dårlig, men han er klar. Han blev glad, da jeg sagde, jeg kunne se provsten i skovbrynet."

Provsten gik nu ind til Bård, og de to søskende satte sig på et par brede trappestene uden for hytten og ventede. De var højtidelig til mode og talte om faderen, der lå og skulle dø. De sagde, at han altid havde været god imod dem. Men siden den dag Mellomstuga brændte, havde han aldrig været glad, så det var vel det bedste for ham at få lov at gå bort.

Pludselig kom søsteren til at sige, at faderen vist havde haft noget, der tyngede hans samvittighed.

"Han!" sagde broderen, "hvad skulle han have at bære på? Jeg har aldrig set ham løfte sin hånd hverken mod dyr eller mennesker."

"Men der var alligevel noget, som han ville fortælle provsten og ikke andre end ham."

"Sagde han det?" spurgte Ingilbert. "Sagde han, der var noget, han ville betro provsten, inden han døde? Jeg troede kun, han ville have ham herop for at give ham nadveren."

"Da han sendte mig afsted i dag, sagde han, at jeg skulle bede provsten komme. Provsten var det eneste menneske i verden, som han kunne betro sin store og svare synd."

Ingilbert sad lidt og tænkte sig om. "Det lyder meget underligt," sagde han. "Jeg gad vist, om det ikke er noget, han har gået og bildt sig selv ind her oppe i ensomheden. Det er vel med det som med alle de ting, han altid fortæller om Stærke-Bengt. Jeg tror heller ikke, det er andet end indbildning. "

"Det var netop Stærke-Bengt, han ville tale med provsten om," sagde den unge pige.

"Så kan du give dit hoved på, at det er løgn til hobe," sagde Ingilbert.

I det samme rejste han sig og gik hen til en lille luge i sæterhyttens væg, som stod åben, for at der kunne trænge lidt luft og lys ind i stuen, der ikke havde vinduer. Den syges seng stod så nær, at Ingilbert kunne høre alt hvad han sagde, og sønnen lyttede til faderens ord uden at føle mindste samvittighedsnag. Han havde måske ikke engang hørt, at det var en synd at lytte til et skriftemål. I alt fald var han sikker på, at hans fader ikke havde slemme hemmeligheder at åbenbare.

Da han havde stået lidt ved lugen, kom han igen hen til søsteren.

"Hvad sagde jeg!" begyndte han. "Far er i færd med at fortælle provsten, at det var mor og ham, der stjal kongens ring fra gamle general Lövenskjold."

"Gud forbarme sig!" udbrød søsteren. "Skal vi da ikke sige til provsten, at det er løgn, at det bare er noget, han finder på?"

"Vi kan ikke gøre noget nu," sagde Ingilbert. "Nu må han vel have lov at sige hvad han vil. Vi må tale med provsten bagefter."

Han sneg sig igen hen til lugen for at lytte. Det varede ikke længe, før han igen kom hen til søsteren.

"Nu siger han, at samme nat som han og mor havde været nede i graven og taget ringen, brændte Mellomstuga. Han siger, han tror, det var generalen, der stak ild på gården for ham."

"Ja, der kan man jo høre, at det bare er noget, han finder på," sagde søsteren. "Til os har han jo sagt, hundrede gange lige så vist som én, at det var Stærke-Bengt, der stak ild på Mellomstuga. "

Inden hun havde talt ud, var Ingilbert tilbage på sin post under lugen. Længe stod han der og lyttede, og da han igen kom hen til søsteren, var han næsten grå i ansigtet.

"Han siger, det var generalen, der bragte alle ulykkerne over ham for at tvinge ham til at give ringen tilbage. Han siger, at mor blev bange og ville have, de skulle gå til ritmesteren på Hedeby og give ham ringen, og far ville mere end gerne have føjet hende, men han turde ikke, fordi han troede, de ville blive hængt begge to, hvis de bekendte, at de havde stjålet fra en død. Og så kunne mor ikke holde det ud længere, men gik hen og druknede sig."

Nu blev også søsteren grå i ansigtet af forfærdelse.

"Men," sagde hun, "far har altid sagt, at det var ..."

"Ja, vist så. Han var netop ved at forklare provsten, at han ikke havde vovet at tale med noget menneske om, hvem det var, der kaldte alle de ulykker ned over ham. Kun til os børn, der

ingenting forstod, havde han sagt, at det var en, der hed Stærke-Bengt, som forfulgte ham. Han sagde, at bønderne altid kaldte generalen for Stærke-Bengt."

Märta Bårdsdatter sank helt sammen, som hun sad der på trappestenen.

"Men så er det jo sandt," hviskede hun så sagte, som om det var hendes sidste åndedrag.

Hun så sig om til alle sider. Sæteren lå ved bredden af en skovsø, og rundt om knejsede mørke, skovklædte bjergåse. Der var ingen menneskelig bolig at øjne, der var ingen, hun kunne ty til. Den store, hjælpeløse ensomhed herskede alle vegne.

Og i mørket inde under træerne syntes hun, den døde stod på lur for at sende ny ulykker ned over dem.

Hun var så meget barn, at hun ikke rigtig kunne forstå den skam og vanære, forældrene havde draget over sig, men hvad hun forstod, det var, at en genganger, et uforsonligt, almægtigt væsen fra de dødes rige forfulgte dem alle. Hun ventede, at han kunne stå for hende hvad øjeblik det skulle være, og hun blev så bange, at hendes tænder klaprede.

Hun tænkte på, at faderen nu i syv år havde gået med samme rædsel i sin sjæl. Hun var fjorten år nu, og hun vidste, at hun ikke var mere end syv, da Mellomstuga brændte. Hendes fader havde hele tiden vidst, at den døde var på jagt efter ham. Det var godt for ham, at han fik lov at dø.

Ingilbert havde igen været henne at lytte og kom nu tilbage til hende.

"Du tror det da vel ikke, Ingilbert?" sagde hun som et sidste forsøg på at blive fri for den gruelige angst.

Men da så hun, at Ingilberts hænder rystede, og at hans øjne stod stive af forfærdelse. Han var lige så bange som hun.

"Hvad skal jeg tro?" hviskede Ingilbert. "Far siger, at han flere gange har prøvet at komme til Norge for at sælge ringen, men han kunne aldrig komme afsted. Den ene gang blev han syg, en anden gang brækkede hesten benet, ligesom han kørte ud af gården."

"Hvad siger provsten?" spurgte Märta.

"Han spurgte far, hvorfor han havde beholdt ringen i alle disse år, når det var så farligt at eje den. Men far svarede, at han troede, ritmesteren ville lade ham hænge, hvis han havde tilstået sin forbrydelse. Han havde ikke noget valg, han var nødt til at beholde den. Men nu vidste han, at han skulle dø, og nu ville han give provsten ringen, så den kunne blive lagt ned i graven til generalen, og så vi børn kunne blive løst fra forbandelsen og igen bo nede i landsbyen."

"Jeg er glad over, at provsten er her," sagde Märta. "Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre, når han er taget bort. Jeg er så bange. Jeg synes, generalen står derhenne mellem granerne. Tænk, at han har gået her hver dag og holdt øje med os! Og far har måske set ham."

"Ja, jeg tror nok, far har set ham," sagde Ingilbert.

Han gik igen hen til hytten for at lytte. Da han vendte tilbage, var der kommet et andet udtryk i hans øjne.

"Jeg har set ringen," sagde han. "Far gav provsten den. Den skinnede som ild. Den var rød og gul. Den lyste som solen. Provsten så på den og sagde, at han kendte den, det var generalens ring. Gå hen til lugen, så kan du se den!"

"Jeg ville hellere tage en hugorm i min hånd, end jeg vil se på den ring," sagde Märta. "Du synes da vel ikke, den var smuk at se på?"

Ingilbert så til siden. "Jeg ved jo, at den har bragt os i ulykke," sagde han, "men jeg synes alligevel, den var dejlig."

Idet han sagde dette, lød provstens stemme, høj og kraftig, ud til de to søskende. Lige til nu havde han ladet den syge tale. Nu var det hans tur.

Det var åbenbart, at provsten ikke kunne gå ind på alle disse vilde ord om, at en død forfulgte dem. Han søgte at forklare bonden, at det var Guds straf, der havde ramt ham, fordi han havde begået en så afskyelig handling som at stjæle fra et lig. Provsten ville på ingen måde indrømme, at generalen havde haft magt til at forvolde ildebrand eller gøre mennesker og kreaturer syge. Nej, alle de ulykker, der havde ramt Bård, var sendt af Gud for at tvinge ham til anger og til at give det stjålne tilbage, mens han endnu levede, så han kunne få forladelse for sin synd og dø en salig død.

Den gamle Bård Bårdsson lå ganske stille og hørte på provstens ord uden at indvende noget. Men de overbeviste ham næppe. Han havde oplevet alt for meget forfærdeligt til at kunne tro, at det alt sammen kom fra Gud.

Men de unge, som sad og rystede af spøgelsesrædsel og gengangerfrygt, levede ligesom op.

"Hører du?" sagde Ingilbert og greb søsteren hårdt i armen. "Hører du, provsten siger, det var ikke generalen?"

"Ja," sagde søsteren. Hun sad med foldede hænder og lod hvert ord, provsten sagde, synke ned i sin sjæl.

Ingilbert rejste sig. Han trak vejret dybt og rettede sin ryg. Hans angst var ovre. Han så ud som et andet menneske. Han gik hurtigt hen til hyttens dør og trådte ind.

"Hvad er det?" spurgte provsten.

"Jeg vil tale et par ord med far."

"Gå din vej! Nu er det mig, der taler med din far," sagde provsten strengt.

Han vendte sig igen til Bård Bårdsson og talte snart myndige ord til ham, snart milde og tilgivende.

Ingilbert satte sig på trappestenen med hænderne for ansigtet. Men han var bytte for en stor uro. Han gik igen ind i hytten og blev igen vist ud.

Da alt var forbi, var det Ingilbert, der skulle følge provsten tilbage gennem skoven. I begyndelsen gik alt godt, men efter en tids forløb førte vejen på et gangbræt over en mose. Provsten kunne ikke huske, at han var kommet over den på udvejen, og spurgte Ingilbert, om han ikke ledte ham vild, men han svarede, at det var en stor genvej, hvis de kunne komme over den mose.

Provsten så skarpt på Ingilbert. Han syntes, han havde kunnet mærke, at han ligesom sin fader var blevet besat af guldtørst. Ingilbert var jo kommet ind i hytten den ene gang efter den anden ligesom for at forhindre faderen i at skille sig af med ringen.

"Det er en smal og farlig vej, Ingilbert," sagde han. "Jeg er bange for, at hesten skal glide på de glatte bjælker."

"Jeg skal lede hesten, så behøver Deres Højærværdighed ikke at være bange," sagde Ingilbert, og i det samme tog han fat i

hestens tøjle.

Da de var midt ude på mosen med løst hængedynd til alle sider, gav han sig imidlertid til at tvinge hesten bagover. Det så ud, som om han ville skubbe den ned fra det smalle gangbræt.

Hesten rejste sig på bagbenene, og provsten, der havde ondt ved at holde sig i sadlen, råbte til sin vejviser, at han for Guds skyld måtte give slip på tøjlen.

Men Ingilbert lod, som om han ikke hørte det, og provsten så ham med mørkt ansigt og sammenbidte tænder kæmpe med hesten for at drive den ned i sumpen. Det ville være den visse død både for dyr og rytter.

Da stak provsten hånden i lommen og trak en lille gedeskindspung frem. Den kastede han lige i ansigtet på Ingilbert.

Denne slap så bidslet for at gribe pungen, og hesten blev fri. Den fo'r i vild skræk videre ad gangbrættet. Ingilbert blev stående og gjorde ikke forsøg på at følge dem.

Femte kapitel

Man kan jo ikke undre sig over, at provsten blev lidt ør i hovedet efter en sådan medfart, og at det blev aften, inden han kunne finde ned til landsbyen. Det var heller ikke mærkeligt, at han ikke kom ud af skoven på Olsbyvejen, som var den bedste og nærmeste, men var drejet af for langt mod syd, så han kom ud lige oven for Hedeby.

Mens han red om inde i skoven, havde han tænkt på, at det første han måtte foretage, når han var vel hjemme igen, var at sende bud efter lensmanden for at bede ham begive sig op i skoven og kræve ringen tilbage af Ingilbert. Men da nu hans vej faldt forbi Hedeby, gav han sig til at overveje, om han ikke skulle ride derind og fortælle ritmester Lövenskjold, hvem det var, der havde dristet sig til at gå ned i graven og stjæle kongens ring.

Man skulle jo synes, han ikke behøvede at spekulere ret længe på en så naturlig ting, men provsten betænkte sig, fordi han vidste, at der ikke havde været noget rigtig godt forhold mellem ritmesteren og hans fader. Ritmesteren var en fredens mand i lige så høj grad som hans fader var stridens. Han havde skyndt sig at tage sin afsked fra krigstjenesten, så snart vi havde fået fred med russerne, og efter den tid havde han helliget alle sine kræfter til at ophjælpe landets velstand, der var blevet fuldstændig nedbrudt i krigsårene. Han var imod enevælde og krigsbedrifter, ja, han kunne ofte tale nedsættende om selveste Karl XII som om meget andet af det, den gamle satte højt. Endvidere havde sønnen været en ivrig deltager i

rigsdagsstriden, men altid som tilhænger af fredspartiet. Ja, han og faderen havde haft mere end nok at strides om.

De generalens ring for syv år siden blev stjålet, havde provsten og mange med ham fundet, at ritmesteren ikke gjorde tilstrækkelig store anstrengelser for at få den tilbage. Og alt det bevirkede, at han nu tænkte ved sig selv: "Det kan ikke nytte noget, at jeg gør mig den ulejlighed at stå af hesten her på Hedeby. Ritmesteren er lige glad, om det er hans fader eller Ingilbert, der har kongens ring på sin finger. Det er bedre, jeg straks melder tyveriet til lensmand Carelius."

Men netop idet provsten således overvejede sagen med sig selv, så han, at gitterporten, der lukkede for indkørslen til Hedeby, ganske sagte svingede tilbage og blev stående åben.

Det så lidt underligt ud, men der er jo mange gitterporte, der går op af sig selv, når de ikke er rigtig lukket, og provsten tænkte ikke videre over det. Men han betragtede det alligevel som et tegn på, at han skulle ride ind på Hedeby.

Ritmesteren tog godt imod ham, næsten bedre end han plejede.

"Det var kønt af provsten at se herind," sagde han. "Jeg har netop længtes efter at se Dem og har flere gange i dag tænkt på at gå ned i provstegården og tale med Dem om en meget ejendommelig hændelse. "

"Så var ritmesteren kommet til at gå forgæves," sagde provsten. "Jeg red allerede tidlig i formiddags op til Olsbysæteren for at berette en døende og er først kommet tilbage nu. Det har været en begivenhedsrig dag for mig gamle mand."

"Det samme kan jeg sige, skønt jeg knap har rejst mig fra min stol. Jeg forsikrer Dem, min gode provst, at skønt jeg snart er en mand på de halvtreds og har været med til noget af hvert både i de strenge krigsår og senere, er der ikke hændt mig noget så mærkeligt, som det, jeg har oplevet i dag."

"Når det er tilfældet," sagde provsten, "vil jeg overlade ordet til ritmesteren. Jeg har også en ejendommelig historie at fortælle. Dog vil jeg ikke påstå, at det er det mærkeligste af alt hvad der er hændt mig."

"Nå ja," sagde ritmesteren, "det kan jo også være, at provsten slet ikke vil finde noget underligt i min historie. Det var netop det, jeg ville have at vide. – Provsten har vel hørt tale om Gathenhielm?"

"Den gruelige sørøver og rå kaperkaptajn, som kong Karl udnævnte til admiral. Hvem har ikke hørt tale om ham?"

"I middags," vedblev ritmesteren, "kom vi ved bordet til at tale om gamle dage og om krigstiden. Mine sønner og deres huslærer gav sig til at spørge mig ud om, hvordan alting var dengang, thi den slags ting vil de unge jo altid gerne høre om. Læg mærke til, min gode provst, de stræbsomme og strenge år, som vi svenske måtte friste efter kong Karls død, da vi ved krig og pengemangel var kommet tilbage med alt, om dem bryder de sig ikke om at høre, men kun om de ødelæggende krigsår. Man skulle sandt for Gud tro, at de ikke regner det for noget at bygge nedbrændte byer op igen, at anlægge jernværker og fabrikker, at rydde og opdyrke jord. Jeg tror såmænd, mine sønner skammer sig over mig og mine samtidige, fordi vi ikke mere drog i krig og hærgede fremmede lande. De tror vist, vi

var ringere mænd end vore fædre, og at der ikke er levnet os noget af den gamle svenske kraft."

"De har ganske ret hr. ritmester," sagde provsten. "Ungdommens forkærlighed for det krigeriske er højst beklagelig."

"Nå, jeg efterkom deres ønske," sagde ritmesteren, "og da de gerne ville høre om en stor krigshelt, fortalte jeg dem om Gathenhielm og hans grusomme fremfærd mod købmænd og fredelige rejsende i den tro, at jeg derved skulle vække deres forfærdelse og afsky. Og da det også lykkedes, bad jeg dem betænke, at denne Gathenhielm var en ægte søn af krigstiden og spurgte, om de kunne ønske at se Jorden befolket med sådanne uhyrer.

Men inden mine sønner kunne svare herpå, tog deres huslærer til orde og bad om tilladelse til at fortælle endnu en historie om Gathenhielm. Og eftersom han sagde, at hvad han havde at berette kun bekræftede hvad jeg netop havde fortalt om Gathenhielms forfærdelige vildhed og raseri, gav jeg mit samtykke.

Han begyndte da med at sige, at da Gathenhielm var død i sine bedste år og hans lig gravsat i Onsala kirke i en marmorsarkofag, som han havde stjålet fra den danske konge, så gav det sig til at spøge så forfærdeligt i kirken, at sognets folk ikke kunne holde det ud. De vidste ikke andet råd end at tage liget op af kisten og begrave det på et øde skær langt ude til havs. Så fik man fred i kirken, men fiskere, som under deres arbejde var kommet i nærheden af Gathenhielms hvilested, fortalte, at man altid hørte larm og bulder derudefra, og at skummet hvert øjeblik sprøjtede højt op over det lille skær, selv

om havet ellers lå som et spejl. Fiskerne tænkte jo nok, det var alle de søfolk og købmænd, som Gathenhielm havde ladet kaste over bord fra de skibe, han havde kapret, der nu rejste sig af deres våde grav for at pine og plage ham, og de tog sig vel i agt for at komme på de kanter. Men en mørk nat var en af dem alligevel kommet i nærheden af det farlige skær. Da var det, som om han blev grebet af en hvirvelvind, skummet piskede ham i ansigtet, og en tordnende stemme råbte til ham: "Gå til Gata i Onsala, og sig til min hustru, at hun skal sende mig syv bundter hasselkæppe, og to knipler af enebærtræ!"

Provsten havde hidtil siddet stille og tålmodig og hørt på fortællingen, men da han nu mærkede, at hans vært kun havde en almindelig spøgelseshistorie at fortælle, kunne han knap undertrykke en utålmodig bevægelse. Ritmesteren lagde dog ikke mærke til det.

"Provsten forstår nok, at der var ikke tale om andet end at adlyde den befaling. Og Gathenhielms hustru adlød også. De sejeste hasselkæppe og de sværeste eneknipler blev skaffet til veje, og en karl fra Onsala roede ud på havet med dem."

Nu gjorde provsten virkelig så åbenbart forsøg på at afbryde, at ritmesteren mærkede, hvor utålmodig han var.

"Jeg ved, hvad De tænker, min ven," sagde han, "jeg tænkte selv det samme, da jeg i middags hørte historien, men nu vil jeg alligevel bede Dem høre mig til ende. Det jeg ville sige, var altså, at den karl fra Onsala må have været en behjertet mand og sin døde husbond meget hengiven, ellers havde han vel næppe turdet påtage sig et sådant hverv. Da han kom i nærheden af det skær, hvor graven var, slog bølgerne over det, som om det var stærk storm, og rundt om lød der larm og våbengny. Men

karlen roede dog så tæt ind til land, som han kunne, og det lykkedes ham at få kastet både kniplerne og kæppene ind på skæret. Derpå roede han med raske åretag bort fra det forfærdelige sted."

"Min kære ritmester ..." begyndte provsten, men ritmesteren holdt stand.

"Han roede dog ikke ret langt, før han hvilede på årerne for at se, om der nu ville ske noget mærkeligt, og han kom ikke til at vente forgæves. Thi på én gang steg skummet skyhøjt over skæret, larmen tog til, så det var som bulderet af et stort slag, og frygtelige jammerskrig lød ud over havet. Det varede en tid, men tog af i voldsomhed, og til sidst løb bølgerne ikke længere storm mod Gathenhielms grav. Snart lå den lige så stille og fredelig som alle de andre skær. Karlen løftede da årerne for at ro hjem, men i det samme råbte en tordnende og triumferende stemme til ham: 'Gå til Gata i Onsala og hils min hustru, at Lasse Gathenhielm han sejrer over sine fjender både som levende og som død!'"

Provsten havde siddet og hørt efter med bøjet hoved. Nu da historien var til ende, løftede han det og så spørgende på ritmesteren.

"Da huslæreren fortalte dette sidste," sagde ritmesteren, "kunne jeg nok mærke, at mine sønner havde sympati for den skurk Gathenhielm og holdt af at høre om hans overmod. Derfor bemærkede jeg, at jeg fandt denne historie godt lavet, men den kunne næppe være andet end løgn. 'Thi,' sagde jeg, 'hvis en rå sørøver som Gathenhielm havde haft magt til at forsvare sig også efter døden, hvordan kan man da forklare, at min fader, der var en hugaf ligesom Gathenhielm, men

desuden et godt og ærligt menneske, kunne lade en tyv trænge ned i sin grav og røve det kæreste han ejede, uden at han dengang havde magt til at forhindre det eller senere har kunnet lade den skyldige vederfares mindste skade?'"

Ved disse ord rejste provsten sig med usædvanlig livlighed. "Det er netop min mening," sagde han.

"Ja, men hør nu hvad der skete!" vedblev ritmesteren. "Aldrig så snart havde jeg talt ud, før jeg bag ved min stol hørte en høj stønnen. Og denne stønnen lignede i den grad det trætte suk, som min salig fader plejede at udstøde, når alderdommens skrøbeligheder pinte ham, at det var, som om han stod bag ved mig, og jeg fo'r forfærdet op. Da så jeg ganske vist ikke noget, men så sikker var jeg på, at jeg havde hørt ham, at jeg ikke mere kunne sætte mig til bords, men har siddet her i min ensomhed og tænkt over tingen lige til nu. Og jeg har meget ønsket at høre min højærværdige vens mening om dette spørgsmål. Var det min fader, jeg hørte udstøde et klagesuk over den forsvundne skat? Hvis jeg troede, at han stadig følte længsel efter den, da ville jeg hellere gå fra gård til gård og lede efter den, end at han endnu et øjeblik skulle føle den bitre sorg, som hans stønnen vidnede om."

"Det er anden gang i dag, der kræves svar af mig på det spørgsmål, om den døde general endnu sørger over sin tabte ring og vil vinde den tilbage," sagde provsten. "Jeg vil nu først med min ærede vens tilladelse fortælle min historie, og så skal vi bagefter drøfte det tilsammen."

Dermed meddelte provsten hvad han havde oplevet, og han mærkede nu, at han ikke havde behøvet at ængste sig for, at ritmesteren ikke med tilstrækkelig iver ville tage sig af sin

faders sag. Provsten havde ikke tænkt på, at der er noget af Lodbrogssønnernes natur selv i det fredeligste menneske. De fleste grise grynter vist, når de får at vide, hvad den gamle galt har måttet lide. Nu så han, hvordan årerne svulmede i ritmesterens pande, og hvordan hans hænder knyttede sig, så knoerne blev hvide. Han blev grebet af en forfærdelig vrede.

Naturligvis fremstillede provsten sagen efter sit eget hoved. Han fortalte, hvordan Guds vrede havde ramt misdæderne, og ville på ingen måde gå ind på, at den døde skulle have grebet ind.

Men ritmesteren udlagde alt hvad han hørte på en anden måde. Nu gik det op for ham, at hans fader ikke havde haft ro i sin grav, fordi ringen var taget af hans pegefinger. Han følte ængstelse og samvittighedsnag over, at han hidtil havde taget sagen alt for let.

Det var som et stikkende, pinefuldt sår i hans bryst.

Provsten, der så, hvor opbragt han blev, turde næsten ikke fortælle, at ringen igen var taget fra ham, men det blev modtaget med en slags barsk tilfredshed.

"Det er heldigt, at der endnu er en af tyvebanden i live, og at han er lige så nederdrægtig som de andre," sagde ritmester Lövenskjold, "generalen har straffet forældrene og straffet dem hårdt. Nu kommer turen til mig."

Provsten hørte, hvor ubarmhjertig hård hans stemme lød, og blev mere og mere urolig. Han var bange for, at ritmesteren skulle kvæle Ingilbert med sine egne hænder eller piske ham til døde.

"Jeg anså det for min pligt at meddele ritmesteren hvad Bård Bårdsson har skriftet for mig," sagde provsten, "men jeg håber,

at I ikke forhaster jer. Jeg agter nu at underrette lensmanden om det tyveri, der er begået imod mig."

"Ja, det kan I gøre med, som I vil," sagde bitmesteren. "Jeg vil blot sige, at den ulejlighed kan I spare jer, for den sag agter jeg selv at tage mig af."

Så indså provsten, at der ikke var mere at gøre på Hedeby. Han red derfra så snart han kunne for at nå at sende bud til lensmanden inden aften.

Men ritmester Lövenskjold kaldte alle sine folk sammen, fortalte dem hvad der var sket og spurgte, om de næste morgen ville drage med ham ud for at fange tyven. Der var ingen, som sagde Nej til at gøre ham og den døde general den tjeneste, og resten af aftenen gik med at samle alle slags våben sammen, gamle muskedonnere, korte spyd af dem, man bruger til bjørnejagt, lange kårder, knipler og leer.

Sjette kapitel

Der var ikke mindre end femten mand, som fulgte ritmesteren, da han næste morgen klokken fire drog ud på tyvejagt. Og de var i glimrende krigshumør. De havde en retfærdig sag at kæmpe for og desuden generalen at stole på. Når den døde havde bragt sagen så vidt, ville han også nok føre den lykkeligt til ende.

Den rigtige vildmark begyndte først en mils vej på den anden side Hedeby. Ved begyndelsen af deres færd kom de igennem en bred dal, som til dels var opdyrket og fuld af små lader. Hist og her på bakkerne lå der temmelig store landsbyer. En af dem var Olsby, hvor Bård Bårdsson havde haft sin gård, inden generalen brændte den af for ham.

På den anden side heraf lå storskoven bredt ud over jorden som et tykt skind, det ene træ tæt ved siden af det andet. Men endnu var der dog spor af menneskers færden. Inde i skoven gik der smalle stier, som førte op til sommersætre og udbrændte kulmiler.

Ritmesteren og hans folk fik ligesom en anden holdning, et andet udseende, da de kom ind i storskoven. Her havde de før været på jagt efter storvildt, og jægerhumøret kom op i dem. De kastede spejdende blikke ind i krattet, og de gik på en helt anden måde, lettere og ligesom listende.

"Nu vil jeg sige jer én ting, folkens!" sagde ritmesteren. "Ingen af jer må bringe sig selv i ulykke for den tyveknægts skyld, overlad I ham blot til mig. Sørg bare for, at han ikke slipper bort!"

Det ville sikkert blive svært at lystre den befaling. Alle de, som dagen før havde gået ganske fredeligt og hængt hø til tørre, de brændte nu af iver efter at give den slubbert Ingilbert en rigtig huskekage.

De var imidlertid netop nået ind i den dybe skov, hvor de store ældgamle fyrretræer stod så tæt, at de bredte et sammenhængende grønt tag over dem og der slet ikke var nogen underskov, kun et mosdække på jorden, da de så tre mænd komme dem i møde, bærende en båre af grene, hvorpå der også lå en mand.

Ritmesteren og hans flok ilede dem i møde, og de, der bar båren, blev stående, da de så en stor skare folk. De havde lagt nogle store bregneblade over den liggendes ansigt, så ingen kunne se, hvem det var, men hedebymændene havde dog en følelse af, at de vidste det, og det løb dem koldt ned ad ryggen.

De så ikke den gamle general ved siden af båren. Ingenlunde. Ikke så meget som et glimt af ham. Men de vidste alligevel, at han var der. Han var kommet oppe fra skoven med den døde. Han stod og pegede på ham med fingeren.

De tre mænd, der bar båren, var kendte og hæderlige folk. Det var Erik Ivarsson, der havde en stor gård i Olsby, og hans broder, Ivar Ivarsson, der aldrig havde giftet sig, men var blevet boende hos broderen i fædrenegården. De to var noget til års, men den tredje i laget var en ung mand. Ham kendte de også. Han hed Paul Eliasson og var plejesøn af Ivarssønnerne.

Ritmesteren gik hen til Ivarssønnerne, og de satte båren ned for at hilse på ham og give ham hånden. Det var, som om ritmesteren ikke så de fremrakte hænder. Han kunne ikke få

sine øjne fra bregnebladene, som dækkede ansigtet på den mand, der lå på båren.

"Er det Ingilbert Bårdsson, som ligger dér?" spurgte han med en underlig hård stemme. Det lød nærmest, som om han talte imod sin vilje.

"Ja," sagde Ivar Ivarsson. "Men hvor kunne ritmesteren vide det? Kunne ritmesteren kende ham på klæderne?"

"Nej," sagde ritmesteren. "Jeg kendte ham ikke på klæderne. Jeg har ikke set ham i fem år."

Både ritmesterens egne folk og de fremmede mænd så forbavsede på ham. De syntes alle, der var noget fremmed og uhyggeligt over ham den morgenstund. Han lignede ikke sig selv. Han var ikke høflig og venlig, som han plejede at være.

Han gav sig til at spørge Ivarssønnerne ud. Hvad havde de for i skoven i den årle morgenstund, og hvor havde de fundet Ingilbert? Ivarssønnerne var storbønder, og de holdt ikke af at blive udspurgt på den måde, men han fik dog det væsentligste ud af dem.

Den foregående dag var de gået op til deres sæter, som lå en mils vej længere inde i skoven, med mel og sul til folkene og var blevet der natten over. Tidlig om morgenen begav de sig på hjemvejen, og Ivar Ivarsson var kommet noget forud for de to andre. Ivar Ivarsson havde været soldat. Han kunne den kunst at tage lange skridt; det var ikke let at holde trit med ham.

Da Ivar Ivarsson var kommet et godt stykke forud for de andre, så han en mand, der kom ham i møde på stien. Skoven var temmelig åben på det sted. Ingen småbuske, men kun store stammer, og han havde set manden langt borte fra. Men han havde ikke kendt ham lige straks. Inde mellem træerne bølgede

en let tåge, og når solen skinnede på den, blev den til en gullig røg. Man kunne nok se igennem den, men ikke tydeligt.

Ivar Ivarsson lagde mærke til, at da den, han mødte, fik øje på ham, blev han stående og rakte i største angst hænderne frem for sig som til forsvar. Ja, da Ivar gik et par skridt henimod ham, faldt han på knæ og råbte, at han måtte ikke komme nærmere. Det lod jo til, at han ikke var rigtig klog, og Ivar Ivarsson ville skynde sig hen og berolige ham, men da rejste den anden sig og styrtede ind i skoven. Han løb dog kun et par skridt. Så faldt han om og blev liggende ubevægelig. Da Ivar Ivarsson nåede hen til ham, var han allerede død.

Nu så Ivar Ivarsson, at manden var Ingilbert Bårdsson, søn af den Bård Bårdsson, der tidligere havde boet i Olsby, men som var flyttet op til en sommersæter, efter at hans gård var brændt og hans kone havde druknet sig. Det var ham ubegribeligt, at Ingilbert var faldet død om, uden at noget menneske havde rørt ham, og han søgte at ruske liv i ham igen, men det lykkedes ikke. Da de andre nåede stedet, så de straks, at han var død. Men da Bårdssønnerne havde været deres naboer i Olsby, ville de ikke lade Ingilbert blive liggende i skoven, men havde flettet en båre, og taget ham med.

Ritmesteren stod og lyttede til denne fortælling med en mørk mine. Han fandt den meget sandsynlig. Som Ingilbert lå der, var han ligesom udrustet til en lang rejse med ransel på ryggen og sko på fødderne. Bjørnespyddet, som lå på båren, var sagtens også hans. Han havde rimeligvis været på vej til et fremmed land for at sælge ringen, men da han i den tågede skov havde mødt Ivar Ivarsson, havde han troet, han så generalens genfærd. Ja, sådan var det åbenbart gået til. Ivar

Ivarsson gik med en gammel uniformsfrakke, og hatteskyggen var bøjet op, som Karl den Tolvtes soldater brugte. Afstanden, tågen og den onde samvittighed forklarede fejltagelsen.

Men ritmesterens misstemning forsvandt ikke. Han havde hidset sig op til vrede og blodtørst. Han havde følt trang til at klemme Ingilbert til døde med sine stærke arme. Han trængte til udløsning for sin hævnlyst og fandt ingen.

Imidlertid var det ham selv klart, at han var urimelig, og han vandt så meget herredømme over sig selv, at han fortalte Ivarssønnerne, hvorfor han og hans folk var draget op i skoven den morgen. Og han tilføjede, at han ville undersøge, om den døde endnu havde ringen hos sig.

Hans sindsstemning var sådan, at han ønskede, Olsbymændene ville sige Nej, så han måtte tilkæmpe sig sin ret. Men de fandt hans ønske fuldkommen rimeligt og trak sig lidt tilbage, mens et par af ritmesterens egne folk undersøgte den dødes lommer, hans sko, hans ransel, hver eneste søm i hans klæder.

Ritmesteren fulgte i begyndelsen undersøgelsen med største opmærksomhed, men så kom han til at se hen på bønderne og syntes, han så dem veksle hånlige blikke med hinanden, som om de var sikre på, at han ikke ville finde noget.

Og det gjorde han heller ikke. Man måtte ophøre at lede, uden at ringen var fundet. Men da det faldt sådan ud, vendte ritmesterens mistanke sig ganske naturligt mod bønderne. Og ligedan var det med hans folk. Hvor var ringen blevet af? Ingilbert havde naturligvis haft den med, da han flygtede. Hvor var den nu?

Heller ikke nu var der nogen, som så generalen, men man følte hans nærværelse. Han stod midt i skaren og pegede på de tre Olsbymænd. De havde den.

Det var mere end rimeligt, at de havde undersøgt den dødes lommer og havde fundet ringen.

Det var også rimeligt, at den historie, de nylig havde fortalt, ikke var sand, men at det alt sammen var gået helt anderledes til. Disse mænd, der var fra samme landsby som Bårdssønnerne, havde måske vidst, at han var i besiddelse af ringen. De havde måske hørt, at Bård var død, og da de havde mødt hans søn i skoven, havde de straks tænkt, at han ville flygte bort med ringen, og de havde overfaldet og dræbt ham og tilegnet sig klenodiet.

Der var ikke andet sår at se på ham end en skramme i panden. Ivarssønnerne havde sagt, at han havde stødt hovedet imod en sten, da han faldt, men kunne det sår ikke lige så godt stamme fra den svære knippel, som Paul Eliasson havde i hånden?

Ritmesteren stod og stirrede ned mod jorden. Han stred en hård strid med sig selv. Han havde aldrig hørt andet end godt om de tre mænd, og det var ham imod at tro, at de var tyve og mordere.

Alle hans folk havde samlet sig om ham. Nogle af dem stod allerede og svingede med våbnene. Ingen af dem troede, de skulle komme til at forlade stedet uden kamp.

Da trådte Erik Ivarsson hen til ritmesteren.

"Vi brødre og Paul Eliasson med, som er vor plejesøn og snart skal være min svigersøn, kan nok mærke, hvad ritmesteren og folkene tænker om os. Det er nu vor mening, at vi ikke bør gå

fra hinanden, før ritmesteren har undersøgt også vore lommer og klæder."

Ved dette tilbud blev det lidt mindre mørkt i ritmesterens sjæl. Han gjorde først indvendinger. Råde Ivarssønnerne og deres plejesøn var folk, som ingen kunne have mistanke til.

Men bønderne ville have en ende på tingen. De gav sig selv til at krænge deres lommer og tage skoene af, og ritmesteren gav da sine folk et vink om, at man skulle gøre, som de ville.

Der kom ingen ring for dagen, men i en birketræs-ransel, som Ivar Ivarsson gik med på ryggen, fandtes en lille pung af gedeskind.

"Er den pung jeres?" spurgte ritmesteren, da han havde undersøgt pungen og fundet den tom.

Havde nu Ivar Ivarsson svaret Ja, så havde sagen måske været endt dermed, men i stedet for sagde han med den største ro:

"Nej, den lå på stien ikke langt fra det sted, hvor Ingilbert faldt. Jeg tog den op og kastede den i ranslen, for den så hel og ny ud."

"Men det var netop sådan en pung, ringen lå i, da provsten kastede den til Ingilbert," sagde ritmesteren, og nu var mørket igen både i stemme og ansigt. "Og der er nok ikke andet at gøre, end at I Ivarssønner følger med til lensmanden, hvis I da ikke foretrækker at give mig ringen frivilligt."

Men nu var det ude med Olsbymændenes tålmodighed.

"Ritmesteren er ikke den, der har ret til at sætte os fast," sagde Erik Ivarsson. I det samme greb han det spyd, der lå ved siden af Ingilbert, for at rydde vej for sig, og hans broder og svigersøn sluttede sig til ham.

I den første overraskelse veg alle Hedebymænd til side undtagen ritmesteren, der lo højt af lettelse over at komme til at give sin vrede luft i handling. Han drog sin sabel og huggede spyddet over.

Men det var den eneste våbendåd i den krig. Ritmesterens egne folk holdt ham tilbage og rev våbnet fra ham.

Lensmand Carelius havde nemlig også fundet det tjenligt at begive sig op i storskoven den morgenstund. Netop i rette øjeblik viste han sig på stien, fulgt af en af sine svende.

Så tog man fat på nye undersøgelser og nyt forhør, men enden på det blev dog, at Erik Ivarsson, hans broder Ivar og dennes plejesøn Paul blev taget i forvaring og kastet i fængsel som stærkt mistænkte for mord og ran.

Syvende kapitel

Det kan ikke nægtes, at hos os i Värmland var skovene på den tid store og markerne små, gårdspladserne var rummelige, men husene trange, vejene var smalle, men bakkerne stejle, dørene lave, men dørtrinene høje, kirkerne uanselige, men gudstjenesterne lange, livets dage få, men bekymringerne utallige. Derfor var vi värmlændinger nu alligevel ikke nogle klynkepotter eller dødbidere.

Vist ødelagde frosten sæden, vist hærgede vilde dyr blandt kvæget og dysenteri blandt børnene, men vi holdt sandelig humøret oppe så længe som muligt. Hvad skulle der ellers være blevet af os?

Men det beroede måske på, at der var en trøster i alle gårde. Der var en, som kom til den rige såvel som til den fattige, en, der aldrig svigtede og aldrig blev træt.

Tro nu endelig ikke, at den trøster var noget højtideligt eller stort som Guds ord eller en god samvittighed eller lykkelig kærlighed! Tro heller ikke, det var noget lavt eller slet som drikkeri eller terningspil! Det var noget ganske uskyldigt og hverdagsagtigt, det var ikke andet end brændebålet, der blussede på skorstenen i vinteraftenerne.

Nej, hvor hyggeligt og kønt det gjorde det selv i den mindste hytte. Og hvor det underholdt alle dem, der var i stuen, og gjorde løjer med dem hele aftenen igennem. Det knitrede og gnistrede; det var, som om det lo højt ad dem. Det spruttede og hvæsede; da var det, som om det ville gøre nar ad en, der var gnaven og arrig. Sommetider vidste det ikke, hvordan det skulle

få bugt med en brændeknude fuld af kviste. Da fyldte det hele stuen med røg og os, som om det ville gøre det begribeligt for folkene, at de havde givet det alt for dårlig føde. Engang imellem så det sit snit og faldt sammen til en bunke gløder, netop som de alle var bedst i gang med arbejdet, så de måtte sidde med hænderne i skødet og le, til det kom sig igen. Men allermest drilagtigt var det, når husmoderen kom med de trebenede kogekar og forlangte, at det skulle koge maden. Det kunne hænde, at det var rede til det og tjenstvilligt og gjorde sine sager hurtigt og godt, men som oftest dansede det i timevis let og muntert om grødgryden uden at få den i kog.

Hvor kunne det dog lyse op i husbondens ansigt, når han kom våd og forfrossen ind fra snesjappet, og brændebålet tog imod ham med varme og hygge! Og hvor gjorde det godt at tænke på, at lyset vågede og strømmede ud i den mørke vinternat som en ledestjerne for stakkels vandringsmænd og som et forfærdelsens tegn for ulv og los.

Men ilden kunne mere end varme og lyse og koge mad, den gjorde mærkeligere ting end gnistre, knitre, sprutte og ose. Den formåede at vække lysten til leg i menneskesjælen.

Thi hvad er vel menneskesjælen andet end en legende flamme? Den spiller i og over og omkring mennesket som ildsluen spiller i og over og om det knudrede træ. Når de, der sad om ilden en vinteraften, havde siddet stille en stund og set ind i den, så begyndte den at tale til hver enkelt af dem på sit eget sprog. "Broder Sjæl," sagde flammen, "er du ikke en flamme ligesom jeg? Hvorfor er du så mørk og tung?" – "Søster Flamme," svarede menneskesjælen, "jeg har hugget brænde, og jeg har passet huset hele dagen. Jeg har ikke kræfter til andet

end at sidde stille og se på dig." – "Nu har jeg hørt så galt!" sagde ilden. "Nu er det aften. Gør nu som jeg, spil og lys! Leg og varm!"

Og menneskesjælene gjorde som ilden sagde og gav sig til at lege. De fortalte historier, de gættede gåder, de gned violinen, de ridsede slyngninger og roser i værktøj og køregrejer. De legede og sang viser, de løste panter ind og kappedes om at finde gamle ordsprog. Og imens tøede kulden af lemmerne og gnavenheden af sindet. De blev oplivede og fornøjede sig. Ilden og legen omkring ilden gav dem igen lyst til at leve deres kummerlige og besværlige liv.

Hvad der især hørte hjemme, når man sad omkring ilden, det var dog nok fortællingen om alle slags bedrifter og eventyr. Det var noget, som morede både gamle og unge, og det var noget, som aldrig fik ende. Thi bedrifter og eventyr, det har der da gudskelov altid været nok af her i verden.

Men aldrig har der været så mange af dem som i kong Karls dage. Han var en helt blandt helte, og der var en rigdom af historier at fortælle om ham og hans mænd. De forsvandt ikke med ham selv og hans magts dage, de levede videre efter hans død, de var den bedste arv efter ham.

Der var ingen, man holdt så meget af at fortælle om som om kongen selv, men næst efter ham var det morsomt at fortælle om generalen på Hedeby, som man havde set og talt med og kunne beskrive fra top til tå.

Generalen var så stærk, at han kunne brække et stykke jern midt over, som andre knækker en høvlspån. Han havde hørt, at der i Smedsby nede i Svartsjø boede en smed, som lavede de bedste hestesko dér på egnen. Generalen red ned til ham og bad

Mikkel i Smedsby sko hans hest. Da nu smeden kom ud af smedjen med en færdig sko, bad generalen, om han måtte se den. Skoen var både stærk og godt lavet, men generalen lo højt, da han så den: "Skal det kaldes jern?" sagde han og så bøjede han hesteskoen og brækkede den midt over. Smeden blev forskrækket; han troede, han havde leveret et dårligt stykke arbejde. "Der må have været en revne i jernet," sagde han og skyndte sig ind efter en anden sko. Men det gik med den som med den forrige, kun med den forskel, at denne blev klemt sammen som en saks, til den også gik itu. Men så anede Mikkel uråd. "Enten må du være kong Karl selv, eller også er du Stærke-Bengt fra Hedeby," sagde han til generalen. "Det var ikke så dårligt gættet, Mikkel," sagde generalen, og så gav han Mikkel fuld betaling både for fire nye hestesko og for de to, han havde brækket itu for ham.

Der var mange flere historier om generalen, og de blev fortalt om og om igen, og der var ikke et menneske i hele herredet, som ikke vidste besked med ham og nærede ærbødighed og beundring for ham. Og hans ring havde man naturligvis også hørt om og vidste, at den var fulgt ham i graven, men at menneskenes begærlighed havde været så stor, at den var blevet stjålet fra ham.

Så man kan forstå, at var der noget, som kunne gøre folk interesserede og nysgerrige og opbragte, så var det, at ringen var kommet for en dag og gået tabt igen, og at Ingilbert var fundet død i skoven, og at mændene fra Olsby nu mistænktes for at have tilegnet sig ringen og var kastet i fængsel. Når folk kom hjem fra kirke søndag eftermiddag, kunne de, der havde siddet hjemme, knap give dem tid til at komme af

kisteklæderne og få en bid mad, inden de måtte fortælle, hvad vidnerne havde sagt, og hvad de fængslede havde bekendt, og hvad man troede, de anklagede ville blive dømt til.

Der blev ikke talt om andet. Hver aften blev der holdt ting ved skorstensilden både hos husmænd og storbønder.

Det var en frygtelig og underlig sag og vanskelig at komme til bunds i. Det var ikke nemt at fælde en afgørende dom, for det var næsten umuligt at tro, at Ivarssønnerne og deres plejesøn skulle have slået en mand ihjel for at komme i besiddelse af en ring, hvor kostelig den end var.

Der var nu først Erik Ivarsson. Han var en rig mand med megen jord og mange huse. Var der noget at sige på ham, så måtte det være, at han var hovmodig og alt for ærekær. Men netop derfor var det så vanskeligt at få i sit hoved, at noget klenodie i verden kunne friste ham til at begå en vanærende handling.

Endnu mindre kunne man mistænke hans broder Ivar. Han var ganske vist fattig, men han boede hos sin broder og fik alt hvad han kunne ønske hos ham. Han var så god af sig, at han havde givet bort alt, hvad han ejede. Hvor skulle det kunne falde sådan en mand ind at myrde og røve?

Hvad Paul Eliasson angår, så var det en kendt sag, at han var i høj gunst hos Ivarssønnerne og skulle giftes med Marit Eriksdatter, der var faderens eneste arving. Ellers var han jo den, man snarest ville mistænke, for han var russisk af fødsel, og man sagde jo om russerne, at de ikke holdt det for en synd at stjæle. Ivar Ivarsson havde haft ham med, da han kom hjem fra russisk fangenskab. Dengang var han tre år gammel, havde ingen forældre og måtte have sultet ihjel i sit eget land. Nu var

han dog opdraget i dyd og gode sæder og havde altid skikket sig godt. Marit Eriksdatter og han var vokset op sammen, de havde altid elsket hinanden, og det var ikke rimeligt, at en mand med lykke og rigdom i vente skulle sætte alt det på spil ved at stjæle en ring.

Men på den anden side havde man jo generalen at tage i betragtning, generalen, som man havde hørt om, fra man ikke var større end tobak for en skilling, generalen, som man kendte lige så godt som sin egen fader, generalen, som var en hædersmand og stor og stærk, generalen, som var død, og fra hvem man havde røvet det kæreste, han havde.

Generalen havde vidst, at Ingilbert Bårdsson havde ringen hos sig på sin flugt, for ellers havde Ingilbert fået lov at gå i fred, hvorhen han ville, og havde ikke slået sig ihjel. Generalen måtte også have vidst besked med, at Olsbymændene havde taget ringen, ellers ville de ikke have mødt ritmesteren på deres vej, de var ikke blevet sat fast, de var ikke holdt i fængsel.

Det var meget svært at komme til klarhed i en sådan sag, men man havde mere tillid til generalen end til selve kong Karl, og ved de fleste af de retshandlinger, der fandt sted i de små bønderhuse, var dommen fældende.

Det vakte sikkert stor forbavselse, at den virkelige herredsret, der holdt ting i tinghuset på Broby Bakker, efter at have forhørt de anklagede så indgående som muligt, men hverken kunnet bevise noget eller formå dem til at bekende, så sig nødt til at frikende dem for anklagen for mord og ran.

De blev dog ikke løsladt, for herredsrettens dom skulle gå videre til hofretten, og hofretten kendte for ret, at Olsbymændene var skyldige og burde hænges.

Men heller ikke denne dom kom til at træde i kraft, for hofrettens dom skulle først stadfæstes af kongen.

Men da kongens dom var afsagt og kundgjort, da gav de, der havde været i kirke, frivilligt afkald på deres middagsmad, til de havde meddelt dem derhjemme indholdet af dommen.

Thi det var kort og godt, at såsom det syntes fuldstændig klart, at en af de anklagede havde myrdet og stjålet, men ingen af dem ville erklære sig skyldig, skulle Guds dom træffe afgørelsen. De skulle ved næste ting i dommerens, nævningernes og menighedens nærværelse spille terninger med hinanden. Den, der fik det laveste kast, skulle betragtes som skyldig og miste livet ved hængning for sin misgerning, men de andre to skulle straks frigives og vende tilbage til deres daglige dont.

Det var en viis dom, en retfærdig dom. Alle folk her nede i Värmland var tilfredse med den. Var det ikke kønt af den gamle konge, at han ikke gav sig ud for at se klarere end andre i denne dunkle sag, men lagde den i den Alvidendes hånd? Nu kunne man omsider være sikker på, at sandheden kom for en dag.

Der var jo desuden noget ganske eget ved denne rettergang. Den førtes ikke af det ene menneske imod det andet, men det var en død, der var part i sagen, en død, der krævede at få sin ejendom tilbage. Under andre omstændigheder kunne man betænke sig på at lade terningerne gøre udslaget, men ikke her. Den døde general vidste nok, hvem det var, der forholdt ham, hvad der var hans. Det var det bedste ved kongens dom, at den gav den gamle general lejlighed til at frikende og dømme.

Man skulle næsten tro, kong Frederik havde ønsket at lade generalen træffe afgørelsen. Han havde måske kendt ham i

krigens tid og vidste, at han var en mand, man kunne stole på. Det var ikke umuligt, at det var meningen. Det var ikke let at sige.

Men alle ville jo være til stede på tinget den dag, gudsdommen skulle afsiges. Hvert eneste menneske, der ikke var for gammel til at gå eller for lille til at krybe, gav sig på vej. En så mærkelig begivenhed havde ikke fundet sted i mangfoldige år. Man kunne ikke lade sig nøje med efterhånden at høre fra andre, hvordan det hele var gået til. Nej, her måtte man selv være med.

Ganske vist lå gårdene langt fra hinanden, og ganske vist kunne man ellers køre flere mil uden at møde et menneske, men da hele herredets befolkning havde samlet sig på ét sted, så blev de helt forundrede over, hvor mange de var. De stod tæt pakket i mange rækker uden for tinghuset. Det så ud, som når en bisværm en sommerdag hænger sort og tung uden for en bikube. De lignede også i den henseende sværmende bier, at de ikke var til mode som ellers. De var ikke tavse og højtidelige som de var i kirken, og heller ikke muntre og godmodige, som når de var på marked, men de var voldsomme og pirrelige, de var besat af had og hævnlyst.

Og var det ikke naturligt? De havde indsuget skrækken for forbrydere med modermælken. De var dysset i søvn med viser om fredløse landstrygere. De betragtede alle tyve og mordere som djævelskab og skiftinger. De anså dem ikke mere for mennesker. Det faldt dem ikke ind med en tanke, at de skulle vise den slags væsener barmhjertighed.

De vidste, at sådan et frygteligt utyske ville få sin dom den dag, og det var de glade over. "Nu kommer gudskelov sådan en

blodtørstig djævel ud af verden," tænkte de. "Nu kan han i det mindste ikke mere få lejlighed til at gøre os fortræd."

Gudsdommen skulle ikke fældes inde i tingsalen, men, som godt var, ude i det fri. Kedeligt var det jo, at en deling soldater dannede kæde rundt om pladsen foran tinghuset, så man ikke kunne komme rigtig nær, og folk skældte ud på soldaterne, fordi de stod i vejen for dem. Det ville de ellers ikke have gjort, men i dag var de dristige og nærgående.

Folk havde jo været nødt til at tage hjemmefra i god tid for at få plads i nærheden af soldaterne, så de havde mange lange timer at stå der og vente i. Og der var ikke meget fornøjeligt at se på i al den tid. Fangefogeden kom ud af tinghuset og stillede en stor tromme midt på pladsen. Det blev hilst med glæde, for så kunne man jo se, at de, som sad derinde, agtede at sætte sagen i gang inden aften. Fangefogeden satte også en stol derud og et bord og blækhus og pen til skriveren. Til sidst kom han med et lille bæger, hvor der raslede et par terninger. Han kastede dem ud på trommeskindet den ene gang efter den anden. Han ville sagtens prøve, om de var i orden og faldt snart sådan og snart sådan, som terninger skal.

Så skyndte han sig ind igen, og det var ikke underligt, for så snart han viste sig, gjorde folk sig lystige over ham. Det ville de ellers ikke have gjort, men den dag var de ikke ved deres fulde fem.

Dommere og nævninger fik lov at slippe igennem soldaterkæden og gik eller red op til tinghuset. Så snart en af dem viste sig, kom der liv i folkehoben. Man hviskede og tiskede ikke, som man ellers ville have gjort. Ingenlunde. Man råbte sine hilsener og bemærkninger med høj stemme. Der

kunne jo ikke gøres noget for at forhindre det. De ventende var mange, og de var ikke gode at nappes med. De standspersoner, der kom, fik også lov at gå ind i tinghuset. Der var Lövenskjold på Hedeby og provsten og brugspatronen på Ekeby og kaptajnen på Helgesæter og mange flere naturligvis. Og de fik alle sammen at høre, at de kunne sagtens, de var ikke nødt til at stå derude og slås om pladsen, og meget mere i tilgift.

Når der ikke var andre at gøre nar af, så vendte de sig til en ung pige, der holdt sig så nær som muligt ved soldaterkæden. Hun var lille og spinkel, og den ene gang efter den anden prøvede mændene på at trænge sig frem og tage hendes plads, men når det skete, råbte de, der stod i nærheden, at hun var Erik Ivarssons datter, og efter den oplysning lod de hende stå dér i fred.

Men i stedet for regnede der vittigheder ned over hende. De spurgte, om hun helst ville se sin fader eller sin kæreste hængt. Og de kunne ikke begribe, hvorfor en, der var datter af en tyv, skulle have den bedste plads.

De, der hørte hjemme højt oppe i skovene, kunne ikke forstå, at hun havde mod til at stå dér, men de fik snart andet at vide. Det pigebarn var ikke bange af sig; hun havde været med hver eneste retsdag, og hun havde ikke grædt en eneste gang, men altid været ganske rolig. Hun havde nikket og smilet til de anklagede, som om hun var sikker på, at de ville blive givet fri den næste dag. Og når de anklagede havde set hende, havde de fået nyt mod. De havde tænkt, at der var da i alt fald en, som troede, at de var uskyldige. Der var en, som ikke kunne tænke sig, at en ussel guldring kunne friste dem til at begå en forbrydelse.

Smuk, mild og tålmodig havde hun siddet i retssalen. Hun havde aldrig vakt anstød, nej, dommeren og nævningerne og lensmanden var blevet hendes venner. Det ville de sagtens ikke selv indrømme, men man påstod, at herredsretten ville ikke have frikendt de anklagede, hvis hun ikke havde været til stede på tinget. Det var ganske umuligt at tro, at nogen, som Marit Eriksdatter holdt af, kunne have gjort sig skyldig i en forbrydelse.

Og nu var hun også her, for at fangerne skulle se hende. Hun stod her for at være dem til hjælp og trøst. Hun ville bede for dem i afgørelsens stund, befale dem Gud i vold.

Man vidste jo ikke noget. Det hedder jo, at æblet falder ikke langt fra stammen, men hun så da god og uskyldig nok ud. Og et kærligt hjerte måtte hun da have, når hun kunne stå så rolig dér, hvor hun stod.

Hun havde åbenbart hørt alt hvad de råbte til hende, men hun hverken svarede eller græd eller prøvede på at slippe bort. Hun vidste, at de stakkels fanger ville blive glade ved at se hende. Hun var jo den eneste, den eneste i hele skaren, der havde hjerte for dem.

Men hun stod der nu alligevel ikke helt forgæves. Der var en og anden, som selv havde døtre, blide og uskyldige som hun, der tænkte i deres stille sind, at de nødig ville have dem stående, hvor hun stod.

Man hørte snart hist og snart her en stemme, der forsvarede hende eller i det mindste søgte at bringe vittighedsjægerne og skrighalsene til tavshed.

Og folk blev glade, ikke blot for at få ende på den lange ventetid, men også for Marit Eriksdatters skyld, da dørene til

tinghuset blev slået op og retshandlingen tog sin begyndelse. I et højtideligt tog kom først fangefogeden, lensmanden og fangerne, der var uden håndjern og lænker, men blev ført af to soldater hver. Derpå kom klokkeren, provsten, nævningerne, skriveren og dommeren. Til sidst kom "de fine folk" og nogle bønder, der var så ansete, at de fik lov at komme inden for soldaterkæden.

Lensmanden og fangerne stillede sig på venstre side af tinghuset, dommeren og nævningerne gik til højre, de andre herrer blev stående i midten. Skriveren satte sig ved bordet med sine papirruller. Den store tromme stod stadig midt på pladsen. Den kunne ses alle vegne fra.

I det samme toget viste sig, styrtede folk frem og trængte på. Flere store og stærke mænd søgte at trænge sig frem i første række. Især gjorde de sig umage for at få Marit Eriksdatter væk. Men i sin angst for at komme til at stå et sted, hvor hun ikke kunne se, bukkede hun sig ned, og lille og spinkel som hun var, krøb hun ind igennem kordonen mellem benene på to soldater.

Det stred jo imod alle regler, og lensmanden gav også fangefogeden et vink om at føre Marit Eriksdatter bort. Han gik straks hen til hende, lagde hånden på hendes skulder som for at anholde hende og gik med hende op imod tinghuset. Men da de først var kommet ind blandt de mange mennesker, som stod der udenfor, slap han hende. Han havde set så meget til hende, at han vidste, at fik hun blot lov at stå i nærheden af fangerne, ville hun ikke prøve på at løbe sin vej, og ønskede lensmanden at give hende en tilrettevisning, var det let at finde hende.

Men hvem havde nu for resten tid til at tænke på Marit Eriksdatter? Provsten og klokkeren var trådt frem og havde

stillet sig midt på pladsen. De tog begge hatten af, og klokkeren istemte en salme. Og da de, der stod uden for kæden, hørte salmen, begyndte det at gå op for dem, at det var noget stort og højtideligt, der skulle foregå, det højtideligste, de nogensinde havde oplevet: en henvendelse til den almægtige, alvidende Gud for at få hans vilje at vide.

Og folk blev endnu mere andægtige, mens provsten talte. Han bad Kristus, Guds søn, som selv engang havde stået for Pilatus' domstol, forbarme sig over de anklagede, så de ikke fik en uretfærdig dom. Han bad ham også forbarme sig over dommerne, så de ikke blev nødt til at dømme en uskyldig til døden.

Til sidst bad han ham forbarme sig over menigheden, at den ikke, som jøderne på Golgata, skulle blive vidne til en stor uretfærdighed.

De hørte alle på provsten med blottede hoveder, De tænkte ikke mere deres usle, jordiske tanker, de var kommet i en anden stemning. De havde en fornemmelse, som om Gud på hans ord steg ned til dem; de kunne mærke, Han var midt iblandt dem.

Det var en smuk efterårsdag med blå himmel, små hvide skyer og træerne fulde af gule blade. Trækfugleskarer fløj ustandselig hen over deres hoveder på vej sydpå. Det var usædvanligt at se så mange på én dag. De syntes, det måtte have noget at betyde. Var det et tegn fra Gud, at han bifaldt, hvad der foregik?

Da provsten havde endt sin tale, trådte herredsfogeden frem og læste kongens dom op. Den var lang med mange talemåder, som var svære at få fat på. Men så meget forstod de, at den verdslige magt så at sige nedlagde sit scepter og sit sværd, sin

klogskab og sin kundskab og bad Gud vise den vej. Og de bad, de bad alle sammen Gud hjælpe og lede dem.

Derpå tog lensmanden terningerne, og dommeren og flere af de tilstedeværende måtte gøre et kast med dem for at se, om de var i orden. Og det var med en underlig bæven man hørte terningerne slå imod trommeskindet. Disse små tingester, der havde været så mangen en mands ulykke, skulle de nu regnes værdige til at forkynde Guds vilje?

Da terningerne var prøvet, førtes de tre fanger frem. Bægeret blev først rakt til Erik Ivarsson, der var den ældste. Men lensmanden forklarede med det samme, at det endnu ikke var den endelige afgørelse. Nu skulle de kun kaste for at få rækkefølgen imellem dem bestemt.

Den første omgang faldt sådan ud, at Paul Eliasson gjorde det laveste kast og Ivar Ivarsson det højeste. Det var altså ham, der skulle begynde.

De tre anklagede havde de samme klæder på, som de var iført, da de mødte ritmesteren på vejen ned fra sommersæteren, og de var nu både pjaltede og snavsede. Og de, der havde dem på, var lige så medtagne. Men de lagde alle mærke til, at Ivar Ivarsson var den, der havde klaret sig bedst af de tre. Det kom sagtens af, at han havde været soldat og var hærdet af mange lidelser i krig og fangenskab. Han holdt sig endnu rank og var modig og uforknyt i sin optræden.

Da Ivar Ivarsson gik hen til trommen og tog bægeret med terningerne af lensmandens hånd, ville denne vise ham, hvordan han skulle holde bægeret og hvordan han skulle kaste. Men da smilede den gamle.

"Det er ikke første gang jeg rafler med terninger, lensmand," sagde han så højt, at alle kunne høre ham. "Stærke-Bengt fra Hedeby og jeg har moret os med det mangen en aften der ovre i steppelandene. Men jeg havde dog ikke tænkt, at jeg skulle blive nødt til at spille med ham endnu en gang."

Lensmanden ville skynde på ham, men det fornøjede folk at høre ham tale. Det var en modig mand, der kunne spøge, når han stod lige overfor en sådan afgørelse.

Han foldede sine hænder om bægeret, og man kunne se, at han bad. Da han havde læst sit Fadervor, råbte han med høj stemme: "Og nu beder jeg dig, Herre Jesus, du, som ved, jeg er uskyldig, at du i din nåde giver mig et lavt kast, for jeg har hverken børn eller kæreste, der græder over mig."

Da han havde sagt det, kastede han terningerne på trommeskindet, så det rungede.

Og alle, der stod udenfor, ønskede i det øjeblik, at Ivar Ivarsson måtte gå fri. De syntes godt om ham, fordi han var modig og god. Der var ingen, som kunne forstå, at de nogensinde havde kunnet tænke sig, han var en forbryder.

Det var næsten ikke til at holde ud at stå så langt borte og ikke vide, hvordan terningerne var faldet. Dommer og lensmand bøjede sig frem for at se, nævningerne og de tilstedeværende standspersoner gik nærmere og så udfaldet. De så alle forbavsede ud, og en og anden nikkede til Ivar Ivarsson, og nogle trykkede hans hånd, men den store mængde fik ikke noget at vide. De mukkede og knurrede.

Da nikkede dommeren til lensmanden, og han gik op på trappen foran tinghuset for at ses og høres bedre.

"Ivar Ivarsson har slået to seksere, som er det højeste kast."

Så forstod de alle, at Ivar Ivarsson var frikendt, og folk var glade over det. Der var flere som råbte: "Til lykke, Ivar Ivarsson!"

Men nu hændte der noget, som undrede alle. Paul Eliasson råbte højt af glæde, rev sin hue af hovedet og kastede den i vejret. Det kom så uventet, at vagten ikke kunne hindre ham i det men man var forbavset over Paul Eliasson. Ivar Ivarsson havde ganske vist været som en fader for ham, men nu gjaldt det livet. Kunne han virkelig glæde sig over, at en anden var frikendt?

Straks efter stillede man sig op som før. Øvrighedspersonerne gik til højre, fangerne og deres vogtere til venstre, de andre tilskuere samlede sig oppe ved tinghuset, så at trommen stod midt på den åbne plads og kunne ses fra alle sider. Nu var det Erik Ivarsson, der skulle friste denne prøve til liv og død.

Frem trådte en knækket, gammel mand med vaklende og usikker gang. Han var knap til at kende. Var det virkelig Erik Ivarsson, der altid havde været så sikker og myndig i sin optræden? Hans blik var tilsløret, og der var dem, som troede, at han knap var sig rigtig bevidst, hvad det var, han foretog sig. Men da han havde fået bægeret med terningerne i hånden, gjorde han et forsøg på at rette ryggen og sige et par ord.

"Jeg takker Gud for, at min broder Ivar nu er frikendt," sagde han, "thi skønt jeg i denne sag er lige så uskyldig som han, har han altid været den bedste af os to. Og jeg beder Vorherre Jesus, at han vil lade mig gøre et dårligt kast, så at min datter må blive gift med den, hun elsker og leve lykkeligt med ham til sine dages ende."

Erik Ivarsson havde det som mange andre gamle, at al deres fordums kraft ligesom har samlet sig i deres stemme. Alle kunne høre hvad han sagde, og folk blev dybt rørt. Det lignede Erik Ivarsson så lidt at erkende, at nogen var bedre end han, og at ønske sig døden for at gøre en anden lykkelig. Der var ingen i hele skaren, der nu kunne tænke på ham som en røver og en tyv. Der stod de med tårer i øjnene og bad til Gud, at han måtte gøre et højt kast.

Han rystede knap terningerne om i bægeret, men vendte blot op og ned på det og lod dem falde. Hans øjne var for gamle til at skelne prikkerne på terningerne og han så ikke engang på dem, men stod og stirrede ud i luften.

Men dommeren og de andre ilede hen til trommen. Og man så samme udtryk af forbavselse i deres ansigter som forrige gang.

Og mængden uden for soldaterkredsen havde åbenbart forstået hvad der var sket længe inden lensmanden havde kundgjort udfaldet. Der var en kvinde, som råbte: "Gud velsigne dig, Erik Ivarsson!" Og så fulgte et råb af mange stemmer: "Gud ske tak og lov, at han hjalp dig, Erik Ivarsson!"

Paul Eliassons hue fløj igen til vejrs ligesom forrige gang, og igen undrede man sig. Tænkte han da ikke på, hvad dette betød for ham selv?

Erik Ivarsson stod sløv og ligegyldig; der var ikke mindste bevægelse at spore i hans ansigt. Folk tænkte, han måske ventede på, at lensmanden skulle meddele udfaldet, men også da dette var sket og han havde fået at vide, at han ligesom sin broder havde kastet to seksere, var han lige følelsesløs. Han ville slæbe sig tilbage til sin gamle plads, men var så udmattet, at

fangefogeden måtte slå sin arm om ham for at holde ham oprejst.

Nu var det Paul Eliassons tur at gå hen til trommen og gøre sit kast, og alle blikke var rettet imod ham. Længe før denne prøve havde de ment, at han måtte være den egentlige ophavsmand, og nu var han jo så at sige allerede dømt, for højere kast end Ivarssønnernes kunne man jo ikke gøre.

De var ikke utilfredse med, at sagen skulle få dette udfald, men nu så de, at Marit Eriksdatter stod tæt op til Paul Eliasson.

Han holdt hende ikke i sine arme, og der blev ikke vekslet kys eller kærtegn mellem dem, hun stod bare trykket tæt, tæt ind til ham, og han havde lagt armen om hendes liv. Der var ingen, som kunne sige, om de havde stået sådan længe, for alles opmærksomhed havde været henvendt på terningspillet.

Men dér stod de nu ved siden af hinanden, var nået hen til hinanden på ubegribelig måde, trods vagtmandskab og øvrighed, trods de tusinde tilskuere, trods det forfærdelige spil om liv og død, som de var part i.

Det var kærlighed, men det var noget, som overgik al jordisk kærlighed, der bandt dem sammen. Sådan kunne de have stået ved markleddet en sommermorgen, når de havde danset hele natten og for første gang havde talt med hinanden om, at de ville være mand og hustru. Sådan kunne de have stået efter deres første altergang, da de havde følt sjælen lettet for al synd. Sådan kunne de have stået, hvis de begge havde været igennem dødens rædsel og var kommet over på den anden side og var mødtes igen og vidste, at de hørte hinanden til i al evighed.

Hun stod og så på ham med inderlig kærlighed, og de omkringstående fik en følelse af, at det netop var Paul Eliasson,

det skulle gøre dem ondt for. Han var et ungt træ, der ikke skulle nå at sætte blomst og frugt, han var en rugmark, der blev trampet ned, inden den havde ydet noget af sin rigdom.

Han tog stille sin arm bort fra Marits liv og fulgte lensmanden hen til trommen. Der var ingen uro at spore hos ham, da han stod med bægeret i hånden. Han holdt ikke nogen tale til forsamlingen som de andre to, men han vendte sig til Marit.

"Du skal ikke være bange!" sagde han. "Gud ved, jeg er lige så uskyldig som de andre."

Så rystede han helt muntert terningerne og lod dem rasle rundt i bægeret, til de nåede randen og faldt ud på trommeskindet.

Han stod ubevægelig og fulgte dem med blikket, men da de omsider begge to lå stille, behøvede folk ikke at vente på, at lensmanden skulle kundgøre udfaldet. Paul Eliasson råbte selv med høj stemme:

"Jeg har kastet to seksere, Marit. Jeg har kastet to seksere ligesom de andre."

Der faldt ham ikke andet ind, end at så var han frikendt, og han kunne ikke forholde sig rolig i sin glæde. Han hoppede højt i vejret, kastede sin hue op i luften, omfavnede og kyssede den soldat, der stod vagt ved siden af ham.

Da tænkte alle: "Man kan se, han er russer. Havde han, været svensk, ville han ikke have jublet sådan i utide."

Dommeren, lensmanden, nævningerne og de andre gik i ro og mag hen til trommen og så på terningerne. Men denne gang så de ikke tilfredse ud. De rystede på hovedet, og der var ingen, som ønskede Paul Eliasson til lykke med udfaldet.

Lensmanden steg for tredje gang op på tinghustrappen og råbte:

"Paul Eliasson har kastet to seksere, som er højeste kast."

Der opstod en voldsom bevægelse i folkemassen, men ingen jubel. Det faldt ikke nogen ind, at der kunne stikke et bedrag under; det var umuligt. Men de følte en egen uro, fordi gudsdommen ikke havde bragt klarhed.

Betød det, at alle de tre anklagede var lige uskyldige, eller var de alle lige skyldige?

Man så ritmester Lövenskjold ile hen til dommeren. Han ville sagtens sige, at ingenting var afgjort endnu, men dommeren vendte i det samme ryggen til.

Dommeren og nævningerne trak sig tilbage til tinghuset for at overveje sagen, og i den tid, de var borte, turde ingen røre sig eller tale, næppe nok hviske. Selv Paul Eliasson forholdt sig rolig. Det var nu gået op for ham, at gudsdommen kunne fortolkes på mere end én måde.

Efter en kort forhandling trådte retten på ny frem, og dommeren kundgjorde, at herredsretten var stemt for at fortolke udfaldet således, at alle tre anklagede burde frikendes.

Paul Eliasson rev sig løs fra sine vogtere og kastede igen sin hue i vejret i den største henrykkelse, men det var lidt for tidligt, thi dommeren fortsatte:

"Men denne herredsrettens fortolkning bliver at tilstille kongen ved en kurer, som endnu i dag afsendes til Stockholm. Og har de anklagede at forblive i fængslet, indtil Hans Majestæts bekræftelse på herredsrettens dom foreligger."

Ottende kapitel

En efterårsdag en tredive år efter det skæbnesvangre terningspil ved Broby tinghus sad Marit Eriksdatter på trappen uden for den lille stolpebod på Storgården i Olsby, hvor hun boede, og strikkede på et par børnevanter. Hun havde lyst til at strikke et kønt mønster med striber og terner, så det barn, hun havde bestemt dem til, skulle blive rigtig glad for dem, men hun kunne ikke komme i tanker om et mønster.

Først sad hun lidt og tegnede på trappetrinet med strikkepinden, så gik hun ind i stolpeboden og lukkede sin klædekiste op for at finde et eller andet, hun kunne strikke efter. Helt nede på bunden fandt hun en tophue, der var kunstfærdigt strikket med mange forskellige figurer og striber, og efter at have betænkt sig et øjeblik, tog hun den med ud på trappen.

Idet Marit nu vendte og drejede huen for at komme på det rene med, hvordan den var strikket, så hun, at møllene havde været på spil og ædt huller i den. "Å ja, det er jo ikke så underligt," tænkte hun. "Det er jo mindst tredive år siden den var i brug. Det var godt, at jeg kom til at tage den op af kisten, så jeg fik at se, hvordan det var fat."

Huen havde en stor, smuk kvast af mange farver garn, og dér lod det til, at møllene mest havde holdt til, for da Marit rystede huen, fløj garnenderne til alle sider. Ja, kvasten gik helt af og faldt ned i hendes skød. Hun tog den op for at se, om den var så dårlig, at den ikke kunne sys på igen, og da var der noget, som glimtede inde mellem garnenderne. Hun skilte dem hurtigt ad,

og så, at en stor signetring af guld med en rød sten var syet fast med groft garn indeni kvasten.

Både kvast og hue faldt hende ud af hænderne. Hun havde aldrig set ringen, men hun behøvede ikke at se det kongelige navnetræk på stenen eller læse indskriften inden i ringen for at vide, hvad det var for en ring, og hvem den tilhørte. Hun lænede sig op imod trapperækværket så stille og bleg som en døende. Hun havde en følelse, som om hendes hjerte skulle briste.

For den rings skyld havde hendes fader, hendes farbror, Ivar Ivarsson, og hendes kæreste, Paul Eliasson, måttet gå i døden, og nu fandt hun den syet fast i kvasten på Pauls tophue!

Hvordan var den kommet der? Hvornår var den kommet der? Havde Paul vidst, at den var der?

Nej, det sagde hun straks til sig selv, han kunne umuligt have vidst det.

Hun mindedes, hvordan han havde svinget med den hue og kastet den i vejret, da han troede, at både han og de gamle Ivarssønner var frikendt.

Hun kunne se det hele for sig, som om det var i går. Den store folkeskare, som i begyndelsen havde været så hadsk og fjendtlig imod hende og hendes nærmeste, men som til sidst var kommet til at tro på deres uskyldighed. Hun så for sig den skønne blå efterårshimmel, trækfuglene, der fløj forskræmte og i urolig flugt hen over tingpladsen. Paul havde set dem, og i det øjeblik, hun lænede sig ind til ham, hviskede han til hende, at snart ville hans sjæl svæve om deroppe i luften som en lille, forvildet fugl. Og han spurgte hende, om han måtte komme og bo under tagskægget på Olsbygården.

Nej, Paul kunne ikke have vidst, at der var gemt tyvekoster i den hue, som han kastede i vejret op imod den skønne efterårshimmel.

Så var det en anden dag. Hendes hjerte krympede sig hver gang hun tænkte på den, men nu var hun dog nødt til at gøre det. Den endelige kendelse var kommet fra Stockholm: Gudsdommen skulle fortolkes sådan, at alle de tre anklagede var lige skyldige, og at de skulle miste deres liv ved hængning.

Hun var til stede, da dommen blev fuldbyrdet, for at de mænd, hun elskede, skulle vide, at der var ét menneske, som troede på dem og sørgede over dem. Men derfor havde hun nu ikke behøvet at gå til galgebakken. Alle mennesker havde skiftet sind siden sidst. Alle de, der stod omkring hende uden for soldaterkæden, havde været gode imod hende. Folk havde tænkt over sagen og talt sammen om den, og de var kommet til den overbevisning, at gudsdommen burde have været fortolket sådan, at alle tre anklagede var uskyldige. Den gamle general havde sørget for, at de alle tre gjorde det højeste kast. Det kunne ikke betyde andet. Ingen af dem havde taget hans ring.

Der opløftede sig et almindeligt jammerråb, da de tre mænd blev ført bort. Kvinderne græd, mændene knyttede hænderne og bed tænderne sammen. Folk mumlede om, at Bro sogn ville blive ødelagt ligesom Jerusalem, fordi man tog uskyldige mænds liv. De råbte trøstende ord til de dømte og forhånede bødlerne. Og der blev nedkaldt mange forbandelser over ritmester Lövenskjold. Det hed sig, at han havde været i Stockholm, og at det var hans skyld, at gudsdommen var blevet fortolket til død og forsmædelse for de anklagede.

Det, at alle mennesker havde delt hendes tro og tillid, havde hjulpet hende over den dag. Og ikke alene over den dag, men lige til nu. Havde de mennesker, hun levede iblandt, troet, at hun var datter af en morder, kunne hun ikke have holdt livet ud.

Paul Eliasson var den første, der trådte op på det lille bræddegulv under galgen. Først kastede han sig ned og bad til Gud, derpå vendte han sig til præsten, der stod ved siden af ham, og sagde noget til ham. Og Marit så, at præsten tog huen af hans hoved. Da alt var forbi, bragte præsten Marit huen med hilsen fra Paul. Han sendte hende den som tegn på, at han havde tænkt på hende i sin sidste stund.

Hvor var det muligt, hun kunne tro, at Paul havde sendt hende huen til erindring, hvis han havde vidst, at tyvekosterne var gemt i den? Nej, var noget sikkert i denne verden, så var det det, at han ikke vidste, at den ring, der havde siddet på en død mands finger, var gemt i huen.

Marit Eriksdatter rettede sig op, holdt huen ud foran sig og så nøje på den: "Hvor kan Paul have fået den hue fra?" tænkte hun. "Jeg har ikke strikket den til ham og heller ingen andre her på gården. Han må have købt den på markedet eller også byttet sig den til."

Hun drejede huen endnu engang og så på mønstret. "Det har været en smuk og fin hue," tænkte hun. "Paul holdt af, hvad der var kønt. Han var altid ked af det, når vi vævede gråt tøj til ham. Han ville have, vadmelet skulle være af en smuk farve. Hans huer skulle helst være røde med en stor kvast. Denne her har han sikkert syntes godt om." – – –

Hun lagde huen fra sig og lænede sig igen mod trapperækværket for at genkalde sig alt det svundne.

Hun så for sig skoven den morgen, da Ingilbert døde af rædsel. Hun så Paul sammen med hendes fader og farbror stå bøjet over den døde. De to gamle havde bestemt, at Ingilbert skulle føres ned i landsbyen, og gik hen at hugge grene til båren. Men Paul blev stående lidt for at se på Ingilberts hue. Han fik sådan lyst til den, fordi den var strikket med rødt, blåt og hvidt garn i mange mønstre, og han byttede den ganske stille om med sin egen. Han havde ikke ment noget ondt med det. Måske havde han ikke haft i sinde at beholde den mere end et øjeblik. Hans egen hue, som han satte på Ingilberts hoved, havde sikkert været lige så god, blot ikke så broget og så kunstfærdigt strikket.

Men Ingilbert havde syet ringen ind i sin hue, da han gik hjemmefra. Han troede måske, han ville blive forfulgt, og derfor havde han gemt den. Og da han var død, var det ikke faldet nogen ind at søge efter ringen i huen, mindst af alle Paul Eliasson.

Ja, sådan var det alt sammen gået til! Det turde hun gøre sin ed på, men man kan aldrig være sikker nok.

Hun gemte ringen i sin kiste, og med huen i hånden gik hun ned i kostalden for at tale med malkepigen.

"Kom ud, hvor det er lyst, Märta," råbte hun ind i den mørke kostald, "og hjælp mig med et mønster, som jeg ikke kan finde ud af."

Da malkepigen kom, rakte hun hende huen. "Du er jo så dygtig til at strikke, Märta," sagde hun. "Jeg havde lyst til at strikke de figurer af, men jeg kan ikke finde ud af dem. Vil du se på dem? Du er mere forfaren i den kunst end jeg."

Malkepigen tog huen og kastede et blik på den. Hun så forundret ud. Hun gik længere ud på den lyse gårdsplads og så igen på den.

"Hvor har du fået den fra?" sagde hun.

"Den har ligget i min kiste i mange år," sagde Marit. "Hvorfor spørger du?"

"Fordi jeg strikkede den hue til min broder Ingilbert den sidste sommer, han levede," sagde malkepigen. "Jeg har ikke set den siden den morgen han gik hjemmefra. Hvor kan den nu være her?"

"Han tabte den måske, da han faldt," sagde Marit. "Det kan være, en af vore karle har fundet den i skoven og taget den med. – Men når den vækker så sørgelige erindringer, vil du måske helst være fri for at strikke mønsteret af til mig?"

"Hvis du vil låne mig den, skal du få mønsteret i morgen," sagde malkepigen.

Hun tog huen og gik igen ind i kostalden, men Marit kunne høre, at hun talte med gråd i stemmen.

"Nej, du må på ingen måde gøre det, når du er ked af det," sagde hun.

"Jeg er ikke ked af noget, som jeg kan gøre for dig, Marit."

Det var jo Marit, der havde tænkt på Märta Bårdsdatter, da hun sad alene oppe i skoven efter faderens og broderens død, og havde tilbudt hende at være malkepige på Storgården i Olsby. Märta glemte aldrig hvad hun skyldte hende, fordi hun havde hjulpet hende til at komme ned blandt mennesker igen.

Marit gik igen hen til trappen ved stolpeboden, tog sit strikketøj, men havde ikke ro til at foretage sig noget; hun

støttede hovedet mod rækværket som før og søgte at klare sig, hvad hun nu skulle gøre.

Hvis nogen på Olsbygården havde vidst, hvordan de kvinder ser ud, som har forsaget denne verdens liv for at gå i kloster, så ville han have sagt, at Marit lignede en nonne. Hendes ansigt var gulhvidt og ganske uden rynker. En fremmed ville vanskeligt have kunnet afgøre, om hun var ung eller gammel. Der var noget stille og fredeligt over hende som over et menneske, der har vænnet sig af med at ønske noget for sig selv. Man så hende aldrig meget glad, men heller aldrig dybt bedrøvet.

Efter det tunge slag havde Marit følt, at livet var forbi for hende. Hun havde arvet Storgården efter sin fader, men hun indså jo, at hvis hun ville beholde den, var hun nødt til at gifte sig, så gården kunne få en husbond. For at undgå det, havde hun afstået hele bedriften til et af sine søskendebørn uden anden betaling, end at hun skulle have sit underhold på gården, så længe hun levede.

Hun var tilfreds med denne ordning og havde aldrig fortrudt den. Der var ingen fare for, at tiden skulle falde hende lang af mangel på arbejde. Folk havde stor tillid til hendes godhed og klogskab, og så snart nogen blev syg, blev der altid sendt bud efter hende. Børn holdt også meget af hende, stolpeboden var gerne fuld af småbørn. De vidste, at hun altid havde tid til at tage sig af dem og deres små sorger.

Som Marit nu sad dér og tænkte på, hvad hun skulle gøre med ringen, blev hun grebet af en heftig vrede. Hun tænkte på, hvor let den kunne være fundet. Hvorfor havde generalen ikke sørget for, at den blev opdaget? Han havde hele tiden vidst, hvor

den var, det forstod hun nu. Men hvorfor havde han ikke set til, at Ingilberts hue var blevet undersøgt? I stedet for lod han tre uskyldige lide døden for ringens skyld. Det havde han formået, men ikke at lade ringen komme for en dag.

I første øjeblik havde Marit tænkt sig, at hun ville gå til provsten og fortælle ham et eller andet og give ham ringen, men nej, det ville hun alligevel ikke.

Hvor så Marit kom til stede, enten det var i kirken eller ved gæstebud, blev hun behandlet med den største agtelse. Den foragt, der ellers rammer datteren af en forbryder, kom aldrig til at lægge sit tryk over hende. Alle hendes omgivelser havde den bestemte overbevisning, at der var begået en uretfærdighed, og de ville bøde på det så godt de kunne. Også "de fine folk" gik gerne hen til Marit, når de mødte hende ved kirken, og vekslede et par ord med hende. Ja, endogså familien på Hedeby – ja, ikke ritmesteren selv, men hans kone og hans sønnekone – havde gjort forsøg på at nærme sig Marit. Men over for dem havde hun altid stillet sig afvisende. Hun havde ikke talt et ord til nogen fra den gård siden retssagen.

Skulle hun nu træde frem og erkende, at på en måde havde Hedeby-folkene haft ret? Olsbymændene havde haft ringen hos sig. Måske man oven i købet ville sige, at de havde vidst, hvor den var, at de havde udstået fængsel og forhør i håb om at blive frikendt og kunne sælge den.

I alt fald kunne Marit indse, at det ville blive betragtet som en retfærdiggørelse for ritmesteren og også for hans fader, hvis hun lod ringen komme for en dag og fortalte, hvor hun havde fundet den. Men Marit ville ikke gøre noget, der var godt og gavnligt for ritmesteren.

Ritmester Lövenskjold var nu en mand på firsindstyve år, rig og mægtig, anset og æret. Kongen havde gjort ham til baron, og ingen ulykke havde nogensinde ramt ham. Han havde udmærkede sønner, som også var velhavende og godt gift.

Alting havde den mand berøvet Marit, alt. Han havde forvoldt, at hun sad her alene, uden gård, uden mand, uden børn. I mange år havde hun ventet på, at han skulle rammes af en eller anden straf, men der var ingen ting sket.

Marit fo'r op af sine dybe tanker. Hun hørte små barnefødder komme løbende over gården, og så vidste hun, det gjaldt hende.

Det var to drenge på en ti, elleve år. Den ene var sønnen i huset, Nils, den anden kendte hun ikke. De var ganske rigtigt kommet for at bede hende om en tjeneste.

"Marit," sagde Nils, "det er Adrian fra Hedeby. Yi løb ude på vejen og trillede tøndebånd, men så kom vi op at skændes, og jeg kom til at rive hans hue itu."

Marit sad og så på Adrian. En køn dreng med noget mildt og venligt over sig. Hun tog sig til hjertet. Hun blev altid pinlig berørt og urolig, når hun traf en Lövenskjold.

"Nu er vi gode venner igen," sagde Nils, "og kunne du nu ikke sy huen sammen for Adrian, inden han går hjem?"

"Jo," sagde Marit, "det skal jeg."

Hun tog den iturevne hue og rejste sig for at gå ind i stolpeboden.

"Det må være et tegn fra Gud," mumlede hun. "Leg I nu lidt herude!" sagde hun til drengene. "Det skal snart være besørget."

Hun lukkede døren til stolpeboden efter sig og sad alene derinde, mens hun stoppede hullet i Adrian Lövenskjolds tophue.

Niende kapitel

Igen hengik nogle år, uden at der spurgtes mindste nyt om ringen. Men så begav det sig, at jomfru Malvina Spaak kom til Hedeby som husjomfru i året 1788. Hun var en fattig præstedatter fra Sörmland, havde aldrig sat sine ben i Värmland før og kendte ikke det mindste til forholdene på den gård, hvor hun skulle tjene.

Allerede samme dag hun kom, blev hun imidlertid kaldt ind til baronesse Lövenskjold for at modtage en ganske ejendommelig meddelelse.

"Jeg finder det rigtigst," sagde hendes frue, "straks at sige Dem, at vi ikke kan nægte, at det spøger her på Hedeby. Det sker ikke så sjældent, at vi på trapper og gange, ja også inde i stuerne, møder en stor, svær mand med høje kravestøvler og blå uniform omtrent som en gammel karoliner. Han kan stå for en ganske pludselig, når man lukker en dør op eller kommer til en trappeafsats, og inden man får tænkt sig om, forsvinder han. Han gør ikke noget, ja vi tror egentlig, han mener os det godt, og jeg beder Dem ikke blive bange, når De møder ham."

Jomfru Spaak var dengang enogtyve år gammel, let på foden og rask til sin gerning, uhyre dygtig til al slags arbejde og syssel, praktisk og bestemt, så hun fik husholdningen til at gå som et urværk, hvor hun kom hen. Men hun var forfærdelig bange for spøgelser, og hun havde aldrig taget pladsen på Hedeby, hvis hun havde vidst dette i forvejen. Men nu var hun der engang, og en fattig pige måtte sandelig tage sig i agt for at vrage en god

plads. Så hun nejede for baronessen, takkede for advarslen og lovede, at hun ikke skulle lade sig forskrække.

"Ja, vi kan slet ikke begribe, hvorfor han går her," vedblev fruen. "Mine døtre synes, han ligner min mands farfader, general Lövenskjold, som De ser der på maleriet, og de kalder ham altid *Generalen*. Men De forstår nok, der er ingen som mener, det er generalen selv – han skal have været sådan en udmærket mand – der går igen. Vi begriber i virkeligheden ikke noget af det hele. Og hvis tjenestefolkene skulle komme med deres forklaringer, så håber jeg, De er så forstandig ikke at høre på dem."

Jomfru Spaak nejede en gang til og forsikrede, at hun aldrig tillod tjenestefolkene at snakke om deres herskab, og dermed var audiensen forbi.

Jomfru Spaak var ganske vist ikke andet end en simpel husholderske, men da hun var af god familie, spiste hun ved herskabets bord ligesom forvalteren og guvernanten. Hun var for resten fin og nydelig, lille og spinkel, med lyst hår og rosenrøde kinder, og var snarest en prydelse for herskabets bord. Alle fandt, at hun var sådan et rart menneske, der forstod at gøre sig nyttig på mange måder, og alle kunne lige straks godt lide hende.

Hun opdagede snart, at spøgeriet, som baronessen havde fortalt hende om, var et almindeligt samtaleemne ved måltiderne. Snart var det en af de unge frøkener, snart var det guvernanten, der meldte: "I dag er det mig, der har set generalen," som om det var noget at sætte pris på og prale af.

Der gik ikke en dag, uden at en eller anden spurgte hende, om hun endnu ikke havde set spøgelset, og da hun stadig måtte

sige nej, mærkede hun nok, at hun sank lidt i deres agtelse. Det var, som om hun var ringere end guvernanten og forvalteren, der begge to havde set generalen utallige gange.

Jomfru Spaak havde nu aldrig før hørt nogen tale så ugenert om et spøgelse, og hun havde lige fra begyndelsen en følelse af, at det måtte tage en ende med forskrækkelse. Hun sagde til sig selv, at var det virkelig et væsen fra den anden verden, de så, så måtte det være en ulykkelig, der trængte til hjælp af de levende for at få bo i sin grav. Hun var en virksom natur, og havde hun måttet råde, skulle man have anstillet alvorlige efterforskninger for at komme til bunds i sagen i stedet for at bruge den som samtaleemne ved middagsbordet.

Men jomfruen vidste, hvad hendes stilling krævede, og det kunne aldrig falde hende ind med et ord at dadle noget, herskabet foretog sig. Hun vogtede sig vel for at tage del i spøgen om gengangeren og beholdt sine onde anelser hos sig selv.

Jomfru Spaak havde været på Hedeby en hel måned, inden hun fik spøgelset at se. Men en formiddag, da hun havde været oppe på loftet for at tælle tøj til vask, mødte hun lige med et på trappen en mand, som hurtigt gik til side for at lade hende slippe forbi. Det var midt på dagen, og hun tænkte mindst af alt på spøgeri. Hun kunne bare ikke begribe, hvad en fremmed mand kunne have at bestille oppe på loftet, og hun vendte sig om for at spørge om hans ærinde. Men der var ikke et menneske at se på trappen. Jomfruen løb hurtigt op igen, kiggede ind på loftet, undersøgte mørke kroge og pulterkamre, belavet på at tage en tyv i kraven. Men da der ikke var noget

menneskeligt væsen at se, gik det på én gang op for hende, hvordan det hang sammen.

"Sikken et fæ jeg dog er!" udbrød hun. "Det var naturligvis ingen anden end generalen. "

Ja, selvfølgelig! Manden havde jo haft en blå frakke på, ganske som den gamle general på portrættet, og samme slags vældige kravestøvler. Ansigtet kunne hun ikke rigtig kende, der var noget gråt, noget udvisket over trækkene.

Jomfru Spaak blev temmelig længe oppe på loftet for at komme til sig selv. Hendes tænder klaprede, og benene ville ikke rigtig bære hende. Havde hun ikke haft middagsmaden at tænke på, var hun vist aldrig kommet ned ad loftstrappen igen. Hun besluttede straks at holde for sig selv, hvad hun havde set, og ikke lade de andre få det at more sig over.

Imidlertid kunne hun ikke få generalen ud af sine tanker, og hun må have set lidt anderledes ud end ellers, for man var næppe kommet til bords, før sønnen i huset, en ung mand på nitten år, der lige var kommet hjem fra Uppsala for at holde juleferie, vendte sig om til hende.

"I dag har De set generalen, jomfru Spaak," sagde han, og det kom sådan bag på hende, at hun ikke kunne samle sig til at sige Nej.

Og med det samme var jomfru Spaak hovedpersonen ved bordet. Alle kom de med deres spørgsmål, som hun dog besvarede så knapt som muligt. Uheldigvis kunne hun ikke nægte, at hun var blevet bange, og det vakte stor morskab. Bange for generalen! Det kunne da aldrig falde nogen ind.

Jomfru Spaak havde nok lagt mærke til, at baronen og baronessen aldrig var med til at gøre løjer med spøgeriet. De

lod blot de andre snakke uden at blande sig i det. Nu bemærkede hun også, at den unge baron tog sagen meget alvorligere end de andre unge.

"Jeg misunder nu alle dem, der får generalen at se," sagde han. "Jeg ville gerne hjælpe ham, men han har aldrig vist sig for mig."

Han sagde det ligefrem med længsel og med sådan et kønt udtryk, at jomfru Spaak bad en stille bøn til Gud om, at han snart måtte få sit ønske opfyldt. Den unge baron ville sikkert forbarme sig over den stakkels genganger og hjælpe ham, så han kunne vende tilbage til hvilen i gravens skød.

I den følgende tid var åbenbart jomfru Spaak frem for nogen af de andre genstand for generalens opmærksomhed. Hun så ham så ofte, at hun næsten vænnede sig til det. Lige med et stod han snart på trappen, snart i forstuen, snart i en mørk krog af køkkenet.

Men man kunne aldrig opdage den mindste grund til spøgeriet. Jomfru Spaak spekulerede sommetider på, om der skulle være noget dér i huset, som gengangeren søgte efter. Men da han forsvandt i samme øjeblik som blikket fra et menneskeligt øje ramte ham, kunne hun ikke komme til klarhed om hans hensigt.

Til trods for hvad baronessen havde sagt, mærkede jomfru Spaak nok, at alle de unge på Hedeby var fuldt og fast overbevist om, at det var den gamle general Lövenskjold, der gik igen. "Han keder sig i graven," sagde de unge frøkener, "og det interesserer ham at se hvad vi foretager os her på Hedeby. Den lille fornøjelse var det da synd at forholde ham."

Jomfruen, som måtte gå ind i fadeburet hver gang hun havde set generalen, for at pigerne ikke skulle gøre nar ad hende, mens hun stod rystende og med klaprende tænder, kunne jo nok ønske, at han ikke havde interesseret sig så meget for Hedeby. Men hun troede egentlig, at den øvrige familie ligefrem ville have savnet ham.

De kunne for eksempel sidde en lang aften hver med sit håndarbejde. De spandt eller syede, bogforrådet kunne sommetider slippe op og samtalestoffet også. Så udstødte pludselig en af frøknerne et skrig: hun havde set et ansigt, nej, egentlig kun to rækker skinnende tænder trykket op imod ruden. Der blev hurtigt tændt en lygte, indgangsdøren blev lukket op, alle damerne med baronessen i spidsen styrtede ud for at finde fredsforstyrreren. Men man fandt naturligvis ingenting. Så gik de ind igen, skruede skodderne til, trak på skuldrene og sagde, det var såmænd ikke andre end generalen. Men imidlertid var alle blevet vågne. De havde fået noget at tænke på. Rokkehjulene snurrede raskere rundt, samtalen kom i gang.

Hele familien var overbevist om, at så snart de om aftenen havde forladt spisestuen, tog generalen den i besiddelse, og havde man turdet vove sig derind, ville man have truffet ham dér. Men de havde ikke noget imod, at han holdt til derinde. Jomfru Spaak troede, det behagede dem at tænke sig, at den fredløse stamfader havde en god varm stue at ty til.

Det var en ejendommelighed hos generalen, at han forlangte, stuen skulle være pæn og ryddelig, når han kom. Hver aften så jomfru Spaak, at baronessen og frøknerne lagde deres arbejde sammen og tog det med sig. Spinderokke og brodérrammer

blev stillet ind i et andet værelse. Ikke så meget som en ende garn blev liggende på gulvet.

En nat vågnede jomfru Spaak, som lå i værelset inden for spisestuen, ved, at en eller anden genstand med et hårdt bump slog imod den væg, hvor hendes seng stod, og derpå trillede ud på gulvet. Hun havde knap sundet sig lidt, før der lød et nyt bump, og igen var der noget, der trillede, og det gentog sig to gange til.

"Å Gud, å Gud, hvad har han nu for derinde?" sukkede hun, for hun forstod jo straks, hvem det var, der gjorde spektakel. Det var sandelig ikke nogen behagelig nabo! Hun svedte angstens sved den hele nat, mens hun ventede på, at generalen skulle komme og knibe hende.

Du hun skulle ind i spisestuen om morgenen for at se, hvad der var foregået, tog hun både kokkepigen og stuepigen med derind. Men der var ikke noget usædvanligt at se og ingen anden uorden, end at der lå fire æbler midt på gulvet. Å ja, de havde jo siddet ved kaminen og spist æbler om aftenen, og så var der blevet glemt fire æbler på kamingesimsen. Men det havde generalen ikke syntes om. Jomfruen havde måttet bøde for sin glemsomhed med en søvnløs nat.

Men jomfru Spaak kunne dog aldrig glemme, at han en gang viste hende en virkelig vennetjeneste.

Der havde været selskab på Hedeby, en stor middag med mange fremmede. Jomfru Spaak havde haft alle hænder fulde: stege på alle spid, vandbakkelser og postejer i ovnen og suppegryder og saucekasseroller over ilden nede på komfuret. Og ikke nok med det. Jomfruen skulle også være med inde i spisestuen og have tilsyn med borddækningen, tage imod

sølvtøjet, som baronessen selv talte op til hende, sørge for, at vinen og øllet kom op fra kælderen, og at lysene sad lige i lysekronerne. Når dertil kom, at køkkenet på Hedeby lå i en sidebygning, så man måtte over gården for at komme dertil, og at der ved dette store selskab var propfuldt af fremmede og uøvede hjælpere, så kan man nok forstå, at der skulle et dygtigt menneske til at forestå alt det.

Men det hele gik som det skulle og burde. Der var ingen fingermærker på glassene, ingen klæge steder inden i postejerne, øllet skummede, suppen var tilpas salt og kaffen tilpas stærk. Jomfru Spaak havde vist, hvad hun duede til, og baronessen selv havde rost hende og sagt, at det ikke kunne være bedre.

Men så kom det frygtelige eftersmæk. Da jomfruen skulle aflevere sølvtøjet til baronessen, manglede der to skeer, en spiseske og en teske.

Der blev stor ståhej. Der kunne ikke hænde noget værre i et hus i de tider, end at der manglede noget af sølvtøjet. Hele Hedeby var i én feber, én uro. Man bestilte ikke andet end lede. Man kom til at tænke på, at der havde været en taterkælling inde i køkkenet den dag der var selskab, og man kunne godt haft lyst til at rejse helt op til Finmarken for at få fat i hende. Alle blev mistænksomme og urimelige. Fruen havde mistanke til husholdersken, husholdersken til pigerne, pigerne til hinanden og til den ganske verden. Snart gik den ene, snart den anden med forgrædte øjne, fordi hun troede, at de andre troede, at hun havde taget de to skeer.

Det havde nu varet et par dage; man havde ingenting fundet, og jomfru Spaak var fortvivlelsen nær. Hun havde været nede i

svinestien og undersøgt svinetruget for at se, om skeerne muligvis skulle være havnet dér. Hun havde listet sig op på pigernes klædekammer og i al hemmelighed undersøgt deres små kister. Alt havde været forgæves, og nu vidste hun ikke, hvor hun skulle lede. Hun kunne mærke, at baronessen og hele huset mistænkte hende som den ny i gårde. Hun ville blive sagt op, det var hun sikker på, hvis hun ikke selv sagde op.

Jomfru Spaak stod bøjet over komfuret og græd, så tårerne faldt sydende ned på den varme ovnplade, da hun lige med ét fik en fornemmelse af, at hun skulle vende sig om. Det gjorde hun, og se, dér stod generalen henne ved væggen og pegede på en hylde, der sad højt oppe, så ubekvemt, at det aldrig faldt en ind at lægge noget på den.

Som sædvanlig forsvandt generalen i samme øjeblik, hun fik øje på ham, men jomfru Spaak fulgte hans vink. Hun hentede trappestigen i fadeburet, stillede den hen ved hylden, rakte hånden op og fik fat i en gammel snavset karklud. Men i karkluden lå de to skeer.

Hvordan var de kommet dér? Det var ganske sikkert sket uden noget menneskes vidende og vilje. I den gruelige travlhed ved et stort selskab kunne alting hænde. Karkluden var blevet kastet til side, fordi den lå i vejen, og skeerne var fulgt med, uden at man havde lagt mærke til det.

Men nu var de fundet, og jomfru Spaak bragte dem glædestrålende ind til baronessen og blev igen alle menneskers højre hånd.

Der er ingenting så galt, at det ikke er godt for noget. Da den unge baron Adrian om foråret kom hjem og hørte om den usædvanlige gunst, generalen havde vist jomfru Spaak,

begyndte han straks at give sig særlig af med hende. Så ofte han kunne søgte han hende i kammeret ved siden af spisestuen eller i køkkenet. Snart kom han under påskud af, at han trængte til en ny snøre til sin fiskestang, snart sagde han, at det var lugten af de friskbagte boller, der lokkede ham. Ved disse besøg bragte han altid samtalen ind på det overnaturliges område. Han fik jomfruen til at fortælle om spøgeriet på de store gårde i Sörmland, som Julita og Eriksberg, og ville have hende til at sige, hvad hun troede om det.

Men i reglen ville han helst tale om generalen. Han sagde, at han kunne ikke tale om den ting med de andre, fordi de gjorde løjer med det. Han havde nu ondt af den gamle genganger og ville gerne hjælpe ham til at få ro. Når han blot vidste, hvordan det kunne lade sig gøre!

Så sagde jomfru Spaak, at når hun i al beskedenhed skulle sige sin mening, så var det, at der var et eller andet i huset, han ledte efter.

Den unge baron blev bleg. Han så forskende på jomfruen.

"*Ma foi,* jomfru Spaak," sagde han, "det var da en underlig idé! Men jeg forsikrer Dem, at hvis vi her på Hedeby havde noget, som generalen ønsker, så ville vi ikke betænke os et øjeblik på at give ham det."

Jomfru Spaak forstod jo godt, at den unge mand søgte hendes selskab ene og alene for spøgeriets skyld, men han var sådan en elskværdig ung mand og så køn. Ja, skulle jomfruen sige sin mening, mere end køn. Han gik med hovedet lidt foroverbøjet, der var noget tænksomt over ham, ja, mange syntes, han var alt for alvorlig. Men det var bare, fordi de ikke kendte ham. Undertiden kastede han hovedet tilbage og var

ivrigere end nogen af de andre til at gøre kommers og finde på narrestreger. Men hvad han så tog sig for, var der en ubeskrivelig charme over hans bevægelser, hans stemme, hans smil.

En sommersøndag havde jomfru Spaak været i kirke og gik hjem ad en lille sti, der løb tværs over provstegårdsmarkerne. Flere af dem, der kom fra kirke, skulle samme vej, og jomfruen, der havde hastværk, måtte gå uden om en kvinde, som gik hende for langsomt. Straks efter kom jomfruen til en stente, der var lidt svær at komme over, og tjenstvillig som hun altid var, tænkte hun på den gamle kvinde, der kom bagefter, og blev stående for at hjælpe hende over gærdet. Hun rakte hende hånden og så da, at kvinden ikke var så gammel, som hun først havde troet. Hendes ansigt var usædvanlig blegt og uden rynker, så jomfruen tænkte, det kunne gerne være, hun ikke var mere end en halvtredsindstyve år. Skønt hun åbenbart ikke var andet end en almindelig bondekvinde, var der en egen værdighed over hende, som om hun havde oplevet noget, der havde hævet hende over hendes stand.

Da kvinden var hjulpet over stenten, gik jomfru Spaak og hun ved siden af hinanden på den smalle sti.

"Er det ikke Dem, der står for husholdningen på Hedeby?" sagde bondekvinden.

"Jo, det er det," sagde jomfru Spaak.

"Jeg har sommetider tænkt på, om De kan lide at være der."

"Hvorfor skulle man ikke kunne lide at være sådan et godt sted?" svarede jomfruen forbeholdent.

"Folk siger jo, der spøger."

"Man skal ikke tro alt hvad folk snakker," sagde jomfruen i en afvisende tone.

"Nej, det skal man jo ikke, nej, det ved jeg jo nok," sagde den anden.

Så tav de lidt. Det var jo tydeligt, at denne kvinde vidste noget, og i virkeligheden brændte jomfru Spaak af lyst til at spørge hende ud. Men det ville ikke være rigtigt, det passede sig ikke.

Det var den fremmede kvinde, der igen begyndte samtalen.

"Jeg synes, De ser så rar ud," sagde hun, "og derfor vil jeg give Dem et godt råd. Bliv ikke for længe på Hedeby, for han, som går igen dér, er ikke god at nappes med. Han giver sig ikke, før han får det, han vil have."

Først tænkte jomfru Spaak at takke lidt køligt for advarslen, men de sidste ord vakte hendes nysgerrighed.

"Hvad er det, han vil have? Ved De, hvad det er, han vil have?"

"Ved De ikke besked med det?" sagde bondekvinden. "Ja, så vil jeg ikke sige mere. Det er måske bedst for Dem, at De ingenting ved." Dermed rakte hun jomfru Spaak hånden, drejede ind på en anden sti og var snart ikke til at se længere.

Jomfru Spaak tog sig vel i agt for at fortælle noget om dette møde, mens hele familien var samlet ved middagsbordet, men om eftermiddagen, da baron Adrian kom ind til hende i mælkestuen, fortalte hun ham, hvad den fremmede kvinde havde sagt til hende. Han blev meget overrasket.

"Det må have været Marit Eriksdatter fra Olsby," sagde han. "Det er første gang i tredive år, hun har sagt et venligt ord til nogen fra Hedeby. Engang, da en dreng fra Olsby havde revet

min hue i stykker, gjorde hun den i stand igen, men hun så ud, som om hun ville rive øjnene ud på mig."

"Men ved hun, hvad det er, generalen leder efter?"

"Hun ved det bedre end nogen, jomfru Spaak. Og jeg ved det også. Min fader har fortalt mig hele historien. Men far og mor vil ikke have, mine søstre må få noget at vide om det. De kunne let blive så bange for spøgelser, at de ikke turde bo her. Jeg har heller ikke lov at fortælle Dem det."

"Nej, gudbevares," sagde jomfruen. "Når baronen har forbudt det ..."

"Men det er jeg ked af," sagde baron Adrian, "for jeg tror, De kunne hjælpe mig."

"Ja, gid det var så vel!"

"For, som jeg før har sagt," vedblev baron Adrian, "jeg ville gerne hjælpe den stakkels genganger til at få fred. Jeg er ikke bange for ham. Jeg vil følge ham, så snart han kalder på mig. Hvorfor viser han sig for alle andre og aldrig for mig?"

Tiende kapitel

Adrian Lövenskjold lå og sov i et gavlværelse oppe på kvisten, da han blev vækket af en svag støj. Han slog øjnene op, og da skodderne ikke var for og det var en lys sommernat, kunne han tydeligt se, at døren sagte åbnede sig. Han tænkte, den var sprunget op ved et vindpust, men snart så han, at der i døråbningen stod en mørk skikkelse, der bøjede sig undersøgende ind i stuen.

Adrian kunne ganske tydeligt skelne en gammel mand i en gammeldags kavaleriuniform. Frakken var knappet halvt op, så man så en køllert af elsdyrskind under den, støvlerne nåede op over knæene, og han løftede den lange ryttersabel lidt, som for at den ikke skulle rasle.

"Dér er sandelig generalen," tænkte den unge baron. "Det er godt. Nu skal han få en at se, som ikke er bange for ham."

Alle de andre, der havde set generalen, sagde altid, at han forsvandt, lige så snart de så på ham. Men sådan gik det ikke denne gang. Generalen blev stående i døren længe efter at Adrian havde fået øje på ham. Og lidt efter, da han lod til at føle sig sikker på, at Adrian kunne tåle synet af ham, løftede han den ene hånd og vinkede ham hen til sig.

Adrian satte sig straks over ende i sengen. "Nu eller aldrig," tænkte han. "Han beder mig omsider om hjælp, og jeg vil også følge ham."

I virkeligheden havde han i mange år ventet på dette øjeblik. Han havde beredt sig på det, havde styrket sit mod med tanke

på det. Han havde altid vidst, at det var noget, han skulle igennem.

Han ville ikke lade generalen vente, men fulgte ham ganske som han sprang ud af sengen. Han tog kun et lagen og svøbte om sig.

Først da han stod midt i stuen, slog det ham, at det jo nok var en vovelig ting sådan at give sig et væsen fra den anden verden i vold, og han tøvede. Men da så han generalen række begge hænder ud imod ham, fortvivlet og bønfaldende.

"Hvad går der af mig?" tænkte han. "Bliver jeg bange, inden jeg endnu er ude af stuen?"

Han gik hen til døren. Generalen gik langsomt foran ham ud på loftet, men gik hele tiden baglæns som for at sikre sig, at den unge mand fulgte ham.

Da Adrian skulle gå over dørtrinet og forlade værelset for at begive sig ud på loftet, blev han igen grebet af rædsel. Det var ligesom noget drev ham til at smække døren i og skynde sig i seng igen. Det slog ned i ham, at han havde overvurderet sine kræfter. Han hørte ikke til dem, der uden at tage skade formåede at kaste et blik ind i den anden verdens hemmeligheder.

Endnu havde han dog lidt af sit mod i behold. Han talte sig selv til fornuft: Generalen ville sikkert ikke lokke ham ud i nogen fare. Han ville blot vise ham, hvor ringen var. Kunne han bare holde ud lidt endnu, ville han opnå, hvad han havde ønsket i så mange år, og hjælpe den trætte vandringsmand tilbage til den evige hvile.

Generalen stod midt ude på loftet og ventede på ham. Der var ikke så lyst derude, men Adrian kunne dog tydeligt se den

mørke skikkelse med de bønfaldende fremstrakte hænder. Han tog sig sammen, trådte over dørtrinet, og gik nogle skridt fremad.

Gengangeren gik hen imod trappen, og da han så, at Adrian var med, begyndte han at gå ned ad den. Han gik hele tiden baglæns, stod stille på hvert trappetrin og ligesom trak den tøvende unge mand med sig ved sin viljes magt.

Det var en langsom vandring med mange standsninger, men det gik dog fremad. Adrian søgte at styrke sit mod ved at tænke på, hvor mange gange han havde pralet over for sine søstre og sagt, at han ville følge generalen, når som helst han krævede det. Han tænkte også på, at han lige fra han var dreng havde brændt af længsel efter at udgrunde det skjulte og trænge til bunds i livets hemmeligheder. Og nu var det store øjeblik kommet. Nu fulgte han en genganger ud i det ukendte. Skulle ussel fejhed nu forhindre ham i endelig at få noget at vide!

Sådan tvang han sig til at holde ud, men han tog sig vel i vare for at komme helt hen til gengangeren. Der var altid et par alen imellem dem. Da Adrian var midt på trappen, stod generalen ved foden af den. Da Adrian havde nået det nederste trappetrin, var generalen nede i forstuen.

Men her blev Adrian igen stående. Til højre, lige ved trappen, havde han døren ind til sine forældres sovekammer. Han lagde hånden på låsen, ikke for at lukke den op, kun for at røre blidt ved den. Sæt hans forældre vidste, at han stod herude i det selskab! Han længtes efter at kaste sig i sin moders arme. Når han slap det dørhåndtag, syntes han, at han var helt i generalens vold.

Mens han endnu stod med hånden på låsen, så han, at den ene indgangsdør blev skudt op, og at generalen gik ud af døren, ud i det fri.

Der havde været halvmørkt både på loftet og på trappegangen, men et stærkt lys strømmede ind ad døren, og i det lys så Adrian for første gang generalens ansigtstræk.

Det var en gammel mands ansigt, som han ventede. Han kendte det godt fra maleriet i dagligstuen. Men hans træk var ikke præget af dets ro, de udtrykte et vildt begær, om munden lå et stygt smil, triumferende og sejrsstolt.

Men det, at se jordiske lidenskaber således præge en død var usigelig rædselsfuldt! Fjernt, fjernt fra menneskers lyst og ve tænker vi os, at vore døde dvæler. Vi trænger til at se dem højt hævet over alt jordisk, kun opfyldt af himmelske ting. Dette væsen, der endnu hang ved det jordiske, forekom Adrian som en forfører, en ond ånd, der ville styrte ham i fordærvelse.

Rædslen overvældede ham. I sanseløs angst rev han døren op ind til sine forældres sovekammer, styrtede derind og råbte:

"Far, mor, generalen!"

Og i samme øjeblik faldt han besvimet om.

Pennen falder mig ud af hånden. Hvad nytter det at prøve på at nedskrive dette? Jeg har hørt historien i tusmørket ved kakkelovnsilden. Jeg kan endnu høre den troværdige stemme. Jeg føler den rigtige spøgelsesgysen langs ned ad rygraden, den gysen, der ikke blot kommer af skræk, men også af forventning.

Hvor lyttede vi ikke spændt netop til denne historie, fordi den ligesom løftede en flig af sløret fra det ufattelige! Og hvad for en underlig stemning efterlod den ikke, som om en dør var

blevet lukket op, som om der nu omsider skulle træde noget ud af det store mørke!

Hvor meget af den er sand? Den ene fortællerske har arvet den efter den anden, den ene har lagt lidt til, den anden taget noget fra. Men indeholder den ikke i det mindste en lille kerne af sandhed? Gør den ikke indtryk af, at den skildrer noget, der virkelig er sket?

Den genganger, der gik om på Hedeby, der viste sig ved højlys dag, der greb ind i husførelsens gang, der skaffede bortkomne ting til veje igen, hvem var han, hvad var han?

Er der ikke noget sjældent sikkert og håndgribeligt i hans fremtræden? Er der ikke noget ejendommeligt ved ham, der skiller ham fra de mange andre herregårdsspøgelser? Har man ikke en fornemmelse af, at jomfru Spaak virkelig hørte ham kaste æblerne mod spisestuevæggen, og at den unge baron Adrian gik med ham over loftet og ned ad loftstrappen?

Men i så fald, i så fald – – – kan måske en af dem, som allerede nu kan se den virkelighed, der ligger bag ved den virkelighed, vi nu lever i, løse gåden.

Ellevte kapitel

Unge baron Adrian lå i sine forældres store seng, bleg og ubevægelig. Når man lagde fingeren på hans håndled, kunne man føle, at blodet endnu strømmede gennem årerne, men næsten umærkeligt. Han var ikke kommet til bevidsthed efter den lange besvimelse, men livet var ikke udslukt.

Der var ingen læge i Bro sogn, men en karl var redet til Karlstad klokken fire om morgenen, for at prøve at få fat i en. Det var seks mil at ride, og hvis doktoren var hjemme og var rede til at tage ud på landet, kunne man vente ham i det tidligste om tolv timer. Men man måtte være forberedt på, at det kunne vare både en og to dage, inden han kom.

Baronesse Lövenskjold sad ved den ene side af sengen og tog ikke sine øjne fra sønnens ansigt. Det var, som om hun troede, at så længe hun sad der og uafladelig vågede og vogtede på ham, kunne den svage livsgnist ikke slukkes.

Undertiden sad baronen på den anden side af sengen, men han kunne ikke være rolig. Han tog den slappe hånd imellem sine hænder og følte pulsen, han gik hen til vinduet og så ned ad vejen, han gik en vending ind i de andre stuer for at se på uret i spisestuen. Og han besvarede de ivrige spørgsmål, som han læste i sine døtres og guvernantens øjne, med en rysten på hovedet og vendte tilbage til sygeværelset.

Derind fik ingen andre lov at komme end jomfru Spaak. Ikke døtrene, heller ikke nogen af pigerne, kun jomfruen. Hendes trin var lette, hendes stemme dæmpet, hun passede i et sygeværelse.

Jomfru Spaak var vågnet midt om natten ved Adrians råb. Straks efter hørte hun det tunge fald og sprang hurtig op. I en hast kom hun i klæderne, hun vidste knap hvordan, men det hørte med til hendes principper, at man aldrig skal styrte ud uden tøj på, for så er man ikke til nogen nytte. I spisestuen mødte hun baronessen, der var på vej ud for at tilkalde hjælp, og så havde hun og de to forældre løftet Adrian op i den store dobbeltseng. Først troede de alle tre, han var død, men så kunne jomfru Spaak mærke en lille bevægelse af pulsen ved håndleddet.

De havde foretaget nogle af de almindelige oplivningsforsøg, men den lille livsgnist var meget svag, og de syntes, den blev endnu svagere ved alt hvad de gjorde. Til sidst blev de forknytte og turde ingenting foretage. Der var ikke andet at gøre end at sidde og vente.

Baronessen ville gerne have jomfru Spaak derinde, fordi hun var ganske rolig og fuldkommen sikker på, at Adrian snart ville vågne. Hun gav sig over til jomfruens omsorg, lod hende rede håret og give hende sko på. Da hun skulle have kjolen på, var hun nødt til at rejse sig, men hun overlod det til jomfruen at knappe den og glatte den ud og tog ikke sine øjne fra sønnens ansigt.

Jomfruen bragte hende en kop kaffe og fik hende overtalt til at drikke den.

Baronessen havde en fornemmelse af, at jomfruen var inde hos hende hele tiden, men jomfruen var også ude i køkkenet og sørgede for, at folkene fik deres mad som sædvanlig. Hun glemte ingenting. Hun var bleg som døden, men hun passede sit arbejde. Herskabets morgenmad stod på bordet i rette tid,

og hyrdedrengen fik sin madpose med, da han gik ud med køerne.

Ude i køkkenet spurgte folkene, hvad der var i vejen med den unge baron, og jomfruen svarede, at man vidste ikke andet, end at han var kommet styrtende ind til sine forældre og havde råbt noget om generalen. Så besvimede han, og nu var det umuligt at bringe ham til sig selv.

"Generalen har vist sig for ham, det er jo klart," sagde kokkepigen.

"Er det ikke underligt, at han farer så hårdt frem mod en af sine egne?" sagde stuepigen.

"Å, han har vel tabt tålmodigheden med dem. De gjorde jo ikke andet end le ad ham. Han vil jo have sin ring."

"Du tror da ikke, at ringen er her på Hedeby?" sagde stuepigen. "Han var jo i stand til at brænde huset af over hovedet på os for at få fat på den."

"Jo vist må den være her i en eller anden krog," sagde kokkepigen, "ellers gik han da ikke om her på gården i tide og i utide."

Den dag gjorde jomfru Spaak en undtagelse fra sin prisværdige regel aldrig at høre på, hvad tjenestefolkene snakkede om herskabet.

"Hvad er det for en ring, I taler om?" spurgte hun.

"Ved jomfruen ikke, at generalen går her og leder efter sin signetring?" sagde kokkepigen, som blev glad over spørgsmålet.

Hun og stuepigen fortalte i en fart jomfru Spaak hele historien om gravrøveriet og gudsdommen, og da jomfruen havde fået alt det at vide, tvivlede hun ikke et øjeblik om, at

ringen på en eller anden måde var kommet til Hedeby og var skjult dér.

Jomfru Spaak kom til at ryste, omtrent som da hun første gang mødte generalen på loftstrappen. Det var netop det, hun hele tiden havde gået og ængstet sig for. Nu vidste hun, hvor grusom og ubarmhjertig denne genganger kunne være. Hun følte sig fuldstændig overbevist om, at fik han ikke sin ring tilbage, så døde baron Adrian.

Men jomfruen var en resolut person, og aldrig så snart var denne sørgelige sandhed gået op for hende, før hun var klar over, hvad der nu var at gøre. Var den gruelige ring virkelig på Hedeby, måtte man jo kunne finde den.

Hun gik en vending over i hovedbygningen, kiggede ind i sygeværelset, hvor alt var som før, løb op ad loftstrappen og redte sengen i Adrians værelse, for at alt kunne være parat, hvis han blev bedre og kunne bæres derop. Derefter gik hun ind til frøknerne og guvernanten, der sad helt forknytte og ikke kunne tage sig det mindste for. Hun fortalte dem så meget af det, hun havde hørt, at de kunne forstå, hvad det gjaldt, og spurgte, om de ikke nok ville hjælpe hende at lede efter ringen.

Jo, det var de straks villige til. Frøknerne og guvernanten påtog sig at lede inde i huset, i stuerne og på alle pulterkamre. Jomfru Spaak gik selv over i køkkenet og satte alle gårdens piger i arbejde.

"Generalen viser sig lige så meget i køkkenet som i herskabets lejlighed," tænkte hun. "Jeg har en anelse om, at ringen er herude."

De vendte op og ned på alt hvad der var i køkken og fadebur, i bagestue og bryggers. De ledte i ovnen og i revner i væggen,

tømte skufferne i krydderiskabet og så endog efter i musehullerne.

Over alt dette glemte jomfruen ikke en gang imellem at løbe over gården og kigge ind i soveværelset. Ved et af sine besøg dér så hun, at baronessen sad og græd. "Det er værre," sagde hun. "Jeg tror, han er ved at dø."

Jomfru Spaak bøjede sig over sengen, tog den syges matte hånd i sin og følte pulsen. "Nej, Deres Nåde," sagde hun, "ikke værre, snarere lidt bedre."

Det lykkedes hende at berolige sin frue, men selv var hun ganske fortvivlet. Sæt den unge baron ikke levede, til hun havde fundet ringen!

I sin angst glemte hun et øjeblik at passe på sig selv. Da hun lagde Adrians hånd ned på tæppet igen, klappede hun den blidt. Hun vidste det måske knap selv, men baronessen lagde mærke til det.

"*Mon Dieu,*" tænkte hun, "stakkels barn, er det sådan fat? Måske burde jeg fortælle hende … Men det har ingenting at sige, for vi får jo ikke lov at beholde ham. Generalen er vred på ham, og den, generalen er vred på, må dø."

Da jomfru Spaak kom over i køkkenet igen, spurgte hun pigerne, om der ikke der på egnen var en eller anden, som man sendte bud efter, når der var sket en ulykke. Var man virkelig nødt til at vente, til doktoren kom?

Ja, andre steder sendte man jo bud efter Marit Eriksdatter fra Olsby, når nogen var kommet til skade. Hun kunne standse blod og trække forvredne lemmer i led, og hun kunne vist også vække baron Adrian af dødssøvnen, men hun ville såmænd ikke komme her til Hedeby.

Mens stuepigen og jomfruen talte om Marit Eriksdatter, stod kokkepigen på det øverste trin af en trappestige og kiggede op på den høje hylde, hvor de i sin tid havde fundet de forsvundne sølvskeer.

"Å," råbte hun, "her finder jeg noget, som jeg længe har søgt efter! Her ligger jo baron Adrians gamle tophue. "

"Bevares vel!" sagde jomfru Spaak. Der havde nok været en rar orden i det køkken, inden hun kom til Hedeby! Hvor kunne baron Adrians tophue komme til at ligge der?

"Det er nu ikke så underligt," sagde kokkepigen. "Den var blevet for lille til ham, og så gav han mig den til at sy mig et par grydelapper af. Det var rigtignok rart, jeg fandt den."

Jomfru Spaak tog straks huen. "Det er synd at klippe den itu," sagde hun. "Vi kan give den til en fattig dreng."

Og så gik hun ud i gården med den og gav sig til at banke og børste den. Mens hun var i færd med det, kom baronen ud fra hovedbygningen.

"Vi synes, det er værre med Adrian," sagde han.

"Er her ingen i nærheden, der forstår sig på lægekunsten?" spurgte jomfruen ganske uskyldigt. "Pigerne taler om en kvinde, der hedder Marit Eriksdatter."

Baronen blev underlig stiv.

"Ja, jeg ville naturligvis ikke betænke mig på at sende bud efter min værste fjende, når det gælder Adrians liv," sagde han. "Men det kan ikke nytte. Marit Eriksdatter kommer ikke til Hedeby."

Jomfru Spaak dristede sig ikke til at sige baronen imod. Hun ledte og ledte i hele køkkenregionen, sørgede for middagsmaden og så til, at også baronessen fik lidt mad i sig.

Ringen var ikke fundet, og jomfru Spaak sagde til sig selv den ene gang efter den anden: "Vi må finde ringen. Generalen lader Adrian dø, hvis vi ikke finder den til ham."

Om eftermiddagen gik jomfru Spaak op til Olsby. Det gjorde hun ganske på egen hånd. Hver gang, hun havde været inde hos den syge, føltes pulsslagene svagere, og der var længere imellem dem. Hun havde ikke ro til at vente på doktoren fra Karlstad. Det var jo mere end sandsynligt, at Marit ville sig nej, men jomfruen ville ikke lade noget middel uforsøgt.

Marit Eriksdatter sad på sin sædvanlige plads på trappen uden for stolpeboden, da jomfru Spaak kom. Hun havde ikke noget arbejde i hænderne, men sad lænet tilbage med lukkede øjne. Men hun sov ikke; da jomfruen kom gående, så hun op og kendte hende straks.

"Nå," sagde hun, "sender de nu bud efter mig fra Hedeby?"

"Har I allerede hørt, hvor dårligt det står til hos os, Marit?" sagde jomfru Spaak.

"Ja, jeg har hørt det," sagde Marit, "og jeg kommer ikke."

Jomfru Spaak svarede hende ikke et ord. En tung håbløshed bemægtigede sig hende. Alting gik hende imod, og dette var det værste af det alt sammen. Hun kunne se og høre, at Marit var glad. Hun havde siddet dér på trappen og glædet sig over ulykken, glædet sig over, at Adrian Lövenskjold skulle dø.

Lige til nu havde jomfru Spaak holdt sig oppe. Hun havde ikke skreget op eller jamret, da hun så Adrian ligge udstrakt på gulvet. Hun havde kun tænkt på at hjælpe ham og alle de andre. Men Marits Nej knækkede hende. Hun gav sig til at græde, heftigt og ubehersket. Hun vaklede hen til den grå ladebygning, støttede panden mod de ru planker, græd og hulkede.

Marit bøjede sig lidt forover. Længe, længe så hun ufravendt på den stakkels pige. "Nå, sådan er det fat," tænkte hun.

Men idet Marit sad og så på hende, der græd kærlighedens tårer over sin elskede, skete der noget i hendes eget indre.

For et par timer siden havde hun hørt, at generalen havde vist sig for Adrian og næsten skræmt livet af ham, og hun havde sagt til sig selv, at nu var hævnens time omsider kommet. Det havde hun ventet på i mange år, men altid forgæves. Ritmester Lövenskjold var gået i sin grav, uden at nogen straf havde ramt ham. Generalen havde jo nok gået og spøget på Hedeby lige siden hun havde fået ringen derover, men det så ud, som om han ikke havde nænnet at forfølge sine egne med den sædvanlige ubarmhjertighed.

Men nu var ulykken over dem, og straks kom de til hende og bad om hjælp! Hvorfor gik de ikke hellere til de døde på galgebakken?

Det gjorde hende godt at sige: "Jeg kommer ikke." Det var hendes måde at hævne sig på.

Men da Marit så den unge pige stå og græde med hovedet støttet mod væggen, vågnede en erindring hos hende. "Sådan stod jeg også og græd, lænet til den hårde væg. Jeg havde ikke et menneske at støtte mig til."

Og i det samme vældede ungdomskærlighedens kildespring op i Marit og fyldte hende med sin varme strøm. Hun sad forundret og sagde til sig selv: "Sådan var det, man følte den gang. Sådan var det at holde af en anden. Så stærkt og så dejligt var det."

Hun så for sig den unge, muntre, stærke, smukke Paul Eliasson. Hun mindedes hans blik, hans stemme, enhver af

hans bevægelser. Hele hendes sjæl blev fuld af ham.

Marit troede, hun havde elsket ham hele tiden, og det havde hun sagtens også. Men hvor var dog følelserne kølnet i de lange år! Nu i dette øjeblik var hele hendes sjæl igen én glød.

Men i det samme kærligheden vågnede i hende, mindedes hun også den forfærdelige smerte, det er for et menneske at miste den, man elsker.

Marit så hen på jomfru Spaak, der endnu stod og græd. Nu vidste Marit hvad hun følte. For lidt siden lå alderens kølighed endnu over hende. Da havde hun glemt, hvordan ilden brænder; nu huskede hun det. Hun ville ikke være skyld i, at nogen kom til at lide, som hun selv havde lidt, og hun rejste sig og gik hen til jomfruen.

"Kom! Nu går jeg med," sagde hun blot.

Jomfru Spaak kom altså tilbage til Hedeby sammen med Marit Eriksdatter. Marit sagde ikke et ord på hele vejen. Jomfruen forstod jo bagefter, at hun havde gået og tænkt på, hvordan hun skulle bære sig ad med at finde ringen.

Jomfruen gik med Marit ind ad hoveddøren og lige ind i sovekammeret. Dér var alt som før. Adrian lå smuk og bleg, men stille som en død, og baronessen sad ubevægelig og stirrede på ham. Først da Marit Eriksdatter trådte hen til sengen, så hun op.

Men aldrig så snart så hun, hvem det var, der stod og betragtede hendes søn, før hun lod sig synke ned på gulvet foran hende og trykkede sit ansigt mod hendes kjole.

"Marit, Marit!" sagde hun. "Tænk ikke på alt det onde, Lövenskjolderne har gjort dig! Hjælp ham, Marit! Hjælp ham!"

Marit trak sig lidt tilbage, men den stakkels moder slæbte sig efter hende på sine knæ.

"Du ved ikke, hvor angst jeg har været, siden generalen begyndte at gå igen. Jeg har levet i frygt og uro hele tiden. Jeg vidste, at nu ville hans vrede vende sig imod os."

Marit stod ganske stille. Hun lukkede øjnene og trak sig ligesom ind i sig selv. Jomfru Spaak var sikker på, at det var hende en tilfredsstillelse at høre baronessen tale om alt hvad hun havde lidt.

"Jeg har mange gange følt trang til at gå til dig og kaste mig på knæ for dig, som jeg nu gør, og bede dig tilgive Lövenskjolderne. Men jeg turde ikke. Jeg troede, det var umuligt for dig at tilgive."

"Baronessen må ikke bede mig om det," sagde Marit, "for sådan er det: jeg kan ikke tilgive."

"Men nu er du her jo."

"Jeg er kommet for jomfruens skyld, fordi hun bad mig om det."

Derpå gik Marit over til den anden side af den brede seng. Hun lagde hånden på den syges bryst og mumlede nogle ord, idet hun rynkede panden, rullede med øjnene og kneb munden sammen. Jomfru Spaak syntes, hun bar sig ad som alle andre kloge koner.

"Ja, nu dør han ikke," sagde Marit, "men baronessen må huske, at det er ene og alene for jomfruens skyld, jeg hjælper ham."

"Ja, Marit," svarede baronessen, "det skal jeg aldrig glemme."

Jomfruen syntes, det så ud, som om hendes frue ville have sagt noget mere, men hun afbrød sig selv og lukkede munden

fast i.

"Og nu lader baronessen mig råde?"

"De må gøre alt, hvad De vil, Marit. Baronen er ikke hjemme. Jeg bad ham ride doktoren i møde for at skynde på ham."

Jomfru Spaak havde ventet, at Marit Eriksdatter ville have forsøgt at vække den unge baron af dvalen, men til hendes store skuffelse foretog hun ikke noget i den retning.

I stedet for bad Marit dem samle alle baron Adrians klæder sammen, både dem, han gik med nu, og dem, han før havde brugt, og som måske endnu var gemt. Hun ville se alt hvad han engang havde haft på sit legeme, både strømper og skjorte, både vanter og hue.

Den dag bestilte de ikke andet på Hedeby end at lede. Skønt jomfru Spaak sukkede over, at Marit ikke var andet end en almindelig klog kone med almindelige trolddomskunster, fik hun travlt med at søge i dragkister og på pulterkamre, i skuffer og skabe, efter ting, der havde tilhørt den syge. De unge frøkner, der vidste ganske god besked med Adrians klæder, hjalp hende, og hun kom snart ned til Marit med en stor bylt tøj.

Marit bredte det alt sammen ud på køkkenbordet og betragtede opmærksomt hvert enkelt stykke. Hun lagde et par gamle sko til side og et par små vanter og en skjorte. Og hele tiden mumlede hun et og det samme: "Et par til fødderne, et par til hænderne, en til kroppen, og en til hovedet."

"Jeg mangler noget til hovedet," sagde hun pludselig med sin sædvanlige stemme, "jeg må have noget, der er varmt og blødt."

Jomfruen viste hende de hatte og kasketter, som hun havde taget frem.

"Nej, det skal være noget, der er varmt og blødt," sagde Marit. "Havde baron Adrian ikke en tophue ligesom andre drenge?"

Jomfruen skulle lige til at sige, at hun ikke havde set nogen, men kokkepigen kom hende i forkøbet.

"Jeg fandt jo hans gamle tophue på hylden deroppe, men jomfruen tog den."

Så måtte jomfru Spaak frem med tophuen, som hun havde tænkt, hun aldrig ville skille sig ved, men gemme til erindring så længe hun levede.

Da Marit havde fået tophuen, gav hun sig igen til at mumle sin remse, men nu var der en anden klang i stemmen. Det lød, som når en kat spinder af velvære.

"Nu behøves der ikke mere," sagde Marit, efter at hun længe havde stået og mumlet over huen og vendt og drejet den. "Men alt dette her skal lægges ned i graven til generalen."

Men da jomfru Spaak hørte det, blev hun fortvivlet. "Hvor kan De tro, Marit, at baronen vil lade graven lukke op for at lægge sådan nogle gamle pjalter derned?" sagde hun.

Marit så på hende og smilede lidt. Så tog hun jomfru Spaak ved hånden og trak hende med hen til et af vinduerne, hvor de vendte ryggen til alle de andre, der var i køkkenet. Derpå holdt hun Adrians hue i vejret, og skilte kvasten lidt ad.

Hun sagde ikke et ord, og jomfru Spaak sagde ikke et ord, men da jomfruen vendte sig om, var hun dødbleg, og hendes hænder rystede.

Marit bandt de ting, hun havde lagt til side, sammen til en lille bylt og gav jomfruen den.

"Nu har jeg gjort mit," sagde hun. "Nu er det jer andre, der må sørge for, at det kommer ned i graven."

Klokken var slået ti samme aften, da jomfru Spaak gik op på kirkegården. Hun havde Marits lille bylt med sig, men for resten gik hun derop på må og få. Hun havde ingen anelse om, hvordan hun skulle bære sig ad med at få tingene ned i generalens grav.

Straks efter at Marit var gået, var baron Lövenskjold kommet ridende hjem sammen med doktoren, og jomfruen havde håbet, at doktoren kunne kalde Adrian til live uden at hun gjorde videre ved sagen. Men doktoren havde kun erklæret, at han ingenting kunne udrette. Den unge mand havde kun nogle få timer tilbage, sagde han.

Så tog jomfru Spaak bylten under armen og begav sig på vej. Hun vidste, det ville være umuligt at formå baron Lövenskjold til at lade gravstenen tage bort og åbne den murede grav, bare for at lægge nogle af baron Adrians gamle klæder derned.

Hvis hun sagde ham, hvad der virkelig var i bylten, var hun sikker på, at han straks ville have bragt ringen tilbage til den rette ejermand, men det ville have været et forræderi mod Marit Eriksdatter.

Hun tvivlede ikke om, at det var Marit, der engang for længe siden havde sørget for, at ringen kom til Hedeby. Baron Adrian havde sagt noget om, at Marit engang havde stoppet hans hue. Nej, jomfruen turde ikke lade baronen komme under vejr med sagens rette sammenhæng.

Bagefter syntes jomfru Spaak selv, det var underligt, at hun slet ikke havde været bange den aften. Men hun trådte over den lave kirkegårdsmur og gik hen til den Lövenskjoldske grav uden at tænke på andet, end hvordan hun skulle få ringen ned i den.

Hun satte sig på gravhøjen og foldede sine hænder i bøn. "Hvis Gud ikke hjælper mig," tænkte hun, "så bliver graven nok lukket op, dog ikke for ringen, men for en, som jeg evig vil begræde."

Mens hun bad, mærkede jomfruen, at noget rørte sig i græsset, der dækkede den lave gravhøj, som stenen hvilede på. Et lille hoved tittede frem og forsvandt igen, da jomfruen fo'r sammen. For jomfru Spaak var lige så bange for rotter som rotterne var for hende. Men derved fik jomfruen en pludselig indskydelse. Hun gik hurtigt hen til en stor syrenbusk, brækkede en lang, tør gren af og stak den ned i rottehullet.

Først stak hun den lige ned, men da mødte hun straks modstand. Så prøvede hun at stikke den ned på skrå, og da nåede den langt ind, i retning af gravkammeret. Hun undrede sig over, at den kunne nå så dybt ned. Hele grenen forsvandt. Hun trak den hurtig op igen og målte den på sin arm. Den var tre alen lang og havde været nede i jorden i hele sin længde. Den måtte have været nede i gravkammeret.

Aldrig i sit liv havde jomfru Spaak været så rolig og klarhovedet. Hun kunne tænke sig, at rotterne måtte have banet sig vej ned i graven. Der var måske et rør ind gennem murværket, eller også kunne en mursten være smuldret væk.

Hun lagde sig ned på jorden, gravede nogle af græstørvene op, skuffede den løse jord lidt til side, og stak sin arm derned. Hun kom uden vanskelighed et godt stykke ned, men ikke helt til muren. Armen var for kort.

Så løste hun hurtigt bylten op og tog huen frem. Hun stak grenen igennem den og lod den ganske langsomt glide ned i hullet. Snart var den borte. Og stadig lige langsomt og

forsigtigt stak hun grenen dybere og dybere ned. Så, lige med et, da næsten hele grenen var nede i jorden, mærkede hun, at den med et voldsomt ryk blev revet ud af hånden på hende. Den gled ned i hullet og forsvandt.

Det var jo ikke umuligt, at den kun sank ved sin egen vægt, men hun var ganske sikker på, at den blev revet fra hende.

Og nu blev hun omsider bange. Hun tog alt det øvrige, der var i bylten, og puttede det ned i hullet, lagde jorden og græstørven til rette så godt hun kunne og løb sin vej. Hun gik ikke et skridt, men løb hele vejen hjem til Hedeby.

Da hun kom ind på gårdspladsen, stod både baronen og baronessen på trappen. De gik straks hen til hende.

"Hvor har De dog været, jomfru Spaak?" spurgte de. "Her står vi og venter på Dem?"

"Er baron Adrian død?" spurgte jomfru Spaak.

"Nej, han er ikke død," sagde baronen, "men fortæl os nu først, hvor De har været!"

Jomfru Spaak kunne knap tale, så forpustet var hun, men hun fortalte, hvad Marit havde forlangt, hun skulle gøre, og sagde, at det var lykkedes hende at få i alt fald en af tingene ned i gravhvælvingen gennem et rottehul.

"Det er meget mærkeligt, jomfru Spaak," sagde baronen, "for Adrian er virkelig bedre. For lidt siden vågnede han og hans første ord var: *Nu har generalen fået ringen*."

"Nu slår hans hjerte ligesom ellers," sagde baronessen, "og han vil endelig tale med Dem, jomfru. Han siger, det er Dem, der har frelst ham."

De lod jomfru Spaak gå alene ind til Adrian. Han sad oprejst i sengen og bredte armene ud, da han så hende.

"Jeg ved det, jeg ved det allerede!" råbte han. "Generalen har fået ringen, og det er Deres skyld."

Jomfru Spaak lo og græd, som hun lå dér i hans arme, og han kyssede hende på panden.

"Jeg skylder Dem mit liv," sagde han. "Havde De ikke været, lå jeg i dette øjeblik kold og stiv. Jeg kan aldrig noksom takke Dem."

Den henrykkelse, hvormed den unge mand hilste hende, bragte måske den stakkels jomfru Spaak til at dvæle lovlig længe i hans arme. Han skyndte sig at tilføje:

"Og det er ikke mig alene, der takker Dem. Der er én til."

Han viste hende en lille medaljon, som han havde om halsen. Jomfru Spaak så utydeligt et miniaturportræt af en ung pige.

"De er den første, der får det at vide, næst efter mine forældre," sagde han. "Når hun om nogle uger kommer til Hedeby, vil hun takke Dem bedre end jeg kan."

Og jomfru Spaak nejede for den unge baron til tak for den fortrolighed, han viste hende. Hun var lige ved at sige, at hun ikke agtede at blive på Hedeby og tage imod hans kæreste. Men hun besindede sig i tide. En fattig pige må vogte sig for at opgive en god plads.

Om "General Lövenskjolds ring"

Forfatter: Selma Lagerlöf (1858-1940).
Org.udgave: *Löwensköldska ringen*. Albert Bonniers Förlag, Stockholm 1925..
Denne udgave baseret på: Selma Lagerlöf: *General Lövenskjolds Ring*. Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag. København-London-Berlin, 1925. Oversætter er ikke oplyst i bogforlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter "Papercuts" by PeHaa.

ISBN 978-87-7628-232-5
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-464-1 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk